

Životna Sredina

budućnost i izazovi održivog razvoja jugoistočne Srbije

Primena usvojenih propisa na lokalnom nivou (pravne tekovine Poglavlja 27)

SADRŽAJ

UVODNE NAPOMENE.....	2
Sistem zaštite životne sredine u Srbiji	2
Nadležnosti lokalnih samouprava u zaštiti životne sredine.....	2
KONTEKST ISTRAŽIVANJA	3
Obuhvat i metode istraživanja	3
REZULTATI ISTRAŽIVANJA	3
Pretraživanje WEB stranica opština.....	3
Dostupnost podataka na sajtovima.....	4
Zaštićena prirodna područja na teritoriji ispitivanih opština po podacima sa sajta Zavoda za zaštitu prirode Srbije	7
Izrada, slanje i analiza upitnika, fokus grupe	8
ANALIZA DOBIJENIH PODATAKA	9
Analiza upitnika	9
Broj zaposlenih i inspektora za zaštitu životne sredine u lokalnim samoupravama.....	12
Potrebe zaposlenih i inspektora zaštite životne sredine za stručnim usavršavanjem.....	15
Saradnja organa lokalne samouprave sa nadležnim organom za poslove zaštite životne sredine.....	15
Važeći planski dokumenti u oblasti zaštite životne sredine u ispitivanim lokalnim samoupravama	16
Praćenje stanja životne sredine u lokalnim samoupravama.....	18
Lokalni registar izvora zagađivanja životne sredine.....	20
Lokalne aktivnosti u oblasti zaštite životne sredine	20
Finansiranje zaštite životne sredine	21
Zaštita prirode i biodiverziteta u ispitivanim lokalnim samoupravama	24
Park prirode” Stara Planina “	27
Upravljanje otpadom	28
Horizontalno zakonodavstvo:	31
ZAKLJUČCI:	33
ANEKSI.....	34
Upitnik o stanju sistema zaštite životne sredine na lokalnom nivou u jugoistočnoj Srbiji (strateški i planski dokumenti, kapaciteti opština, monitoring životne sredine).....	34
Fokus grupe „Životna sredina-budućnost i izazovi održivog razvoja jugoistočne Srbije“	38

Ovo istraživanje urađeno je u okviru projekta
"Životna sredina budućnost i izazovi održivog razvoja jugositočne Srbije"

UVODNE NAPOMENE

Sistem zaštite životne sredine u Srbiji

Formiranje sadašnjeg sistema zaštite životne sredine u Srbiji započeto je 2004. godine, donošenjem novog Zakona o zaštiti životne sredine i zakona kojima se implementira Arhuska konvencija Ekonomske komisije UN za Evropu iz 1998. godine. Na taj način su obuhvaćena dva toka – globalno-nacionalni i lokalni – čime je životna sredina u celini postala deo redovnih poslova državne uprave. Dodatna grupa tzv. „zelenih zakona“, posvećenih pojedinačnim pitanjima vezanim za zaštitu životne sredine (**vazduh, buka, hemikalije, jonizujuće i nejonizujuće zračenje, i dr.**), usvojena je 2009. godine. Nakon toga usvajaju se i posebni zakoni kao što je zakon o vodama iz 2010. i mnogi drugi, vrše se stalne izmene i dopune postojećih zakona, čime se objedinjava današnji pravni okvir u oblasti životne sredine.

Nadležnosti lokalnih samouprava u zaštiti životne sredine

Nadležnosti lokalne samouprave u zaštiti životne sredine dele se na opšte i posebne. Opšti osnov za utvrđivanje nadležnosti lokalne samouprave u zaštiti životne sredine propisan je Zakonom o lokalnoj samoupravi iz 2007. godine kao njena izvorna nadležnost, kojim je definisano (član 20, tačke 11 i 36) da se lokalna samouprava: „stara se o zaštiti životne sredine, donosi programe korišćenja i zaštite prirodnih vrednosti i programe zaštite životne sredine, odnosno lokalne akcije i sanacione planove, u skladu sa strateškim dokumentima i svojim interesima i specifičnostima i utvrđuje posebnu naknadu za zaštitu i unapređenje životne sredine“ i „obrazuje inspeksijske službe i vrši inspeksijski nadzor nad izvršenjem propisa i drugih opštih akata iz nadležnosti opštine“. U vezi sa zaštitom životne sredine je i isključiva nadležnost lokalne samouprave u uređivanju i obezbeđivanju obavljanja i razvoja komunalnih delatnosti, propisana Zakonom o lokalnoj samoupravi i drugim zakonima.

Posebni osnovi za utvrđivanje nadležnosti lokalne samouprave u zaštiti životne sredine, propisani su sektorskim zakonima. Osnovni zakoni kojima je ustanovljen sistem zaštite životne sredine na lokalnom nivou, doneti su 2004. godine, Zakon o zaštiti životne sredine, zatim zakoni kojima se sprovodi tzv. Arhuska konvencija – Zakon o proceni uticaja na životnu sredinu i Zakon o strateškoj proceni uticaja na životnu sredinu, kao i Zakon o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađivanja životne sredine. Ovim zakonima definisan je konstitutivni deo poslova lokalnih organa za zaštitu životne sredine. Uže sektorski zakoni posvećeni zaštiti životne sredine doneti 2009–2010. godine:

Zakon o upravljanju otpadom, Zakon o ambalaži i ambalažnom otpadu, Zakon o zaštiti vazduha, Zakon o zaštiti od buke, Zakon o hemikalijama, Zakon o biocidnim proizvodima, Zakon o zaštiti od nejonizujućeg zračenja i Zakon o zaštiti od jonizujućeg zračenja i o nuklearnoj sigurnosti predstavljaju stručni deo nadležnosti lokalnih organa.

U vezi sa obavljanjem poslova iz nadležnosti lokalne samouprave, od velikog značaja su aktivnosti komunalnih preduzeća, čiji su osnivači lokalne samouprave, naročito u vodosnabdevanju, odvođenju i prečišćavanju otpadnih voda i u upravljanju otpadom, kao i aktivnosti vodoprivrednih preduzeća, koja su tržišni subjekti. (" Stanje zaštite životne sredine u lokalnim samoupravama u Srbiji, Pera Marković, Beograd, 2014

KONTEKST ISTRAŽIVANJA

Obuhvat i metode istraživanja

Istraživanjem je obuhvaćeno dvadeset opština u četiri okruga Jugoistočne Srbije (Knjaževac, Bor, Negotin, Boljevac, Sokobanja, Piroć, Majdanpek, Žagubica, Požarevac, Dimitrovgrad, Zaječar, Bela Palanka, Babušnica, Kladovo, Golubac, Veliko Gardište, Kučevo, Žabari, Malo Crniće, Petrovac na Mlavi). U početnoj fazi istraživanja analizirana je dostupnost podataka iz oblasti životne sredine na WEB stranicama opština. Nakon toga upućen je, nadležnim licima i inspektorima koji se bave pitanjima životne sredine u lokalnim samoupravama, upitnik. Nakon analize upitnika, u drugoj fazi istraživanja realizovane su fokus grupe i intervjui u industrijskim i turističkim centrima u četiri okruga Jugoistočne Srbije sa licima odgovornim za poslove zaštite životne sredine u lokalnim samoupravama, sa predstavnicima JKP-a kao i sa upravljačima zaštićenih područja. Teme druge faze istraživanja bile su upravljanje otpadom, horizontalno zakonodavstvo i zaštita prirode i biodiverziteta u lokalnim samoupravama.

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Pretraživanje WEB stranica opština

U lokalnim samoupravama u ispitivanim opštinama poslovi životne sredine povereni su različitim organizacionim jedinicama. U 14 ispitanih opština poslovima životne sredine se bave odeljenja koja obuhvataju upravnu oblast urbanizma, građevinarstva i komunalnih delatnosti. Tu međutim ne postoji jedinstven okvir organizacione jedinice, pa se tako i inspeksijski poslovi nalaze u odeljenju sa urbanizmom (Odeljenje za urbanizam, građevinarstvo, inspeksijske poslove, opština Boljevac, Majdanpek, Golubac,), u opštini Malo Crniće poslovi su organizovani u odseku za urbanizam, poljoprivredu i inspeksijske poslove. Odeljenje za privredu i društvene delatnosti je nadležno za poslove životne sredine u opštini Bor, Odeljenje za privredu i ekonomski razvoj opština Žagubica, Odeljenje za privredu i finansije opština Babušnica, Odeljenje za privredu i imovinsko-pravne odnose opština Kučevo. U opštini Knjaževac poslovi životne sredine povereni su odeljenju za opštu upravu i zajedničke poslove, a u opštini Žabari Odeljenje za opštu upravu, zajedničke i inspeksijske poslove.

Dostupnost podataka na sajtovima

Kada su strateški dokumenti u pitanju, **Strategiju održivog razvoja** na sajtu je objavila većina opština, s tim da je period važenja u nekima istekao, nisu ažurirana dokumenta. Opštine koje na sajtu nisu objavile Strategiju održivog razvoja su Majdanpek, Požarevac, Zaječar, Babušnica, Kladovo i Žabari. Kada je u pitanju **lokalni plan upravljanja otpadom**, on ne postoji na sajtovima sledećih opština: Sokobanja, Pirot, Majdanpek, Dimitrovgrad, Zaječar, Bela Palanka, Kladovo, Golubac, Veliko Gradište, Kučevo, Žabari i Petrovac na Mlavi. **Program zaštite životne sredine** za tekući period objavljen je na sajtu sledećih opština: Knjaževac, Negotin, Požarevac i Zaječar. **Lokalni registar izvora zagađivanja**, kao baza podataka o lokalnim postrojenjima koja dostavljaju podatke opštini na godišnjem nivou o emisijama u vode, vazduh i zemljište i o otpadu postoji samo na sajtu opštine Pirot za 2013, 2014 i 2015 godinu. **Registar izdatih dozvola za upravljanje otpadom** dostupan je na sajtu opština Knjaževac, Pirot i Požarevac. **Godišnji izveštaj o stanju životne sredine** postoji na sajtu opština Zaječar i Pirot, a **Godišnji izveštaj inspekcije za zaštitu životne sredine** objavila je opština Negotin, Pirot i Kladovo (u okviru godišnjeg izveštaja o radu inspekcije opštinske uprave). Na sajtovima opština Žabari i Kladovo trenutno ne postoji niti jedan objavljen zvanični dokument, strateški ili akcioni plan i program.

Opština	Dokument	Link
Bor	Strategija lokalnog održivog razvoja Lokalni plan upravljanja otpadom Lokalni ekološki akcioni plan	СТРАТЕГИЈА ЛОКАЛНОГ ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА ОПШТИНЕ БОР 2011-2021 ЛОКАЛНИ ПЛАН УПРАВЉАЊА ОТПАДОМ ЗА ТЕРИТОРИЈУ ОПШТИНЕ БОР 2010 – 2020. године ЛОКАЛНИ ЕКОЛОШКИ АКЦИОНИ ПЛАН ОПШТИНЕ БОР 2013 – 2022. ГОДИНА
Dimitrovgrad	Strategija održivog razvoja	http://arhiva.dimitrovgrad.rs/docs
Kladovo		
Žabari		
Zaječar	Izveštaj o stanju životne sredine Program zaštite životne sredine	http://www.zajecar.info/files/document/2016/4/Izveštaj_o_stanju_zivot_sred.-2015._god.pdf http://www.zajecar.info/dokumenti/ekologija
Boljevac	Strategija održivog razvoja opštine Boljevac Plan zaštite životne sredine inspekcije	Стратегија одрживог развоја Општине Бољевац за период 2010-2020 http://www.boljevac.org.rs/wp-content/uploads/2017/02/Plan-Zastita-zivotne-sredine-2017..doc http://www.boljevac.org.rs/KTabla/Editori/spaw2/up

	Akcioni plan za implementaciju plana upravljanja otpadom Lokalni ekološki akcioni plan Plan upravljanja otpadom	loads/files/akcioni-plan-1.pdf http://www.boljevac.org.rs/KTabla/Editori/spaw2/uploads/files/LEAP.pdf http://www.boljevac.org.rs/KTabla/Editori/spaw2/uploads/files/PUO-Boljevac.pdf
Petrovac na Mlavi	Lokalna strategija održivog razvoja	http://www.petrovacnamlavi.rs/fajlovi/2016/10/Lokalna-strategija-odrzivog-razvoja-2015-2020-finalna-verzija.pdf
Negotin	Strategija lokalnog održivog razvoja opštine Negotin Plan upravljanja otpadom Godišnji izveštaj inspektora za zaštitu životne sredine Program zaštite životne sredine	http://www.negotin.rs/planovi-projekti.htm http://www.negotin.rs/resources/sajt/inspekcija/godisnji-izvestaji/2016/Godinja-izvetaj-o-rad-u-inspekcije-za-zatitu-ivotne-sredine-2016.pdf http://invest.negotin.rs/resources/klerr/strateska-dokumenta/PROGRAM_ZASTITE_ZIVOTNE_SREDINE_2013-2017.pdf
Malo Crniće	Strategija održivog razvoja Lokalni plan upravljanja otpadom	http://media.opstinamalocrnice.org/2014/12/Nova-Strategija.pdf http://media.opstinamalocrnice.org/2013/10/lokalni-plan-upravljanja-otpadom.pdf
Bela Palanka	Strategija održivog razvoja	http://www.belapalanka.org.rs/sites/default/files/Preuzimanja/Strategija/Strategija%20odrzivog%20razvoja.pdf
Žagubica	Strategija lokalnog održivog razvoja Lokalni plan za upravljanje otpadom	http://www.zagubica.org.rs/index.php/2012-10-31-10-55-13.html http://www.zagubica.org.rs/Za%C5%A1tita_%C5%BEivotne_sredine/Lokalni%20Plan%20upravljanja%20otpadom%20-%20%C5%BDagubica.pdf
Sokobanja	Strategija održivog razvoja	СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА ОПШТИНЕ СОКОБАЊА 2015-2025.

	Lokalni ekološki akcioni plan	http://www.opstinasokobanja.com/Dokumenta/Odluke/2006/leap_odluka.pdf
Knjaževac	Strategija održivog razvoja Nacrt programa zaštite životne sredine Nacrt odluke o upravljanju komunalnim otpadom Registar izdatih dozvola	http://www.knjazevac.rs/images/stories/dokumenti/llds1.pdf http://knjazevac.rs/Dokumenti/Program%20zastite%20zivotne%20sredine%202016-2020.pdf http://www.knjazevac.rs/index.php?option=com_content&view=article&id=1141%3A-o-o-o-k-&catid=14%3A2009-07-13-07-46-42&Itemid=57&lang=sr http://www.knjazevac.rs/index.php?option=com_content&view=article&id=451%3A2011-12-01-12-18-28&catid=23%3A2009-07-24-08-26-41&Itemid=57&lang=sr
Požarevac	Plan upravljanja otpadom Program zaštite životne sredine Registar dozvola Izveštaj o ispitivanju zagađenosti zemljišta	https://pozarevac.rs/fajlovi/zivotna_sredina/Plan_Upravljanja_otpadom_Pozarevac.pdf https://pozarevac.rs/program-zastite-zivotne-sredine-grada-pozarevca/ https://pozarevac.rs/registar-dozvola/ http://pozarevac.rs/izvestaj-o-zagadjenosti-zemljista/
Kučevo	Strategija održivog razvoja	http://www.kucevo.rs/media/Kancelarija%20LER/Dokumenti%20LER/Kratak%20pregled%20strategije.pdf
Majdanpek	Lokalni plan upravljanja otpadom	http://www.majdanpek.rs/images/stories/izvestaji/Lokalni%20plan%20upravljanja%20otpadom%20-%20opstina%20Majdanpek_2010..pdf
Golubac	Strategija lokalnog održivog razvoja	http://www.golubac.org.rs/2202/usvojena-strategija-lokalnog-odrzivog-razvoja-2015-2020/
Veliko Gradište	Strategija održivog razvoja	http://velikogradiste.rs/wp-content/uploads/2015/07/SLOR.pdf
Pirot	Strategija održivog razvoja	http://www.pirot.rs/index.php/dokumenta/strateska-doc

	opštine Lokalni registar izvora zagađivanja Registar izdatih dozvola Monitoring životne sredine Izveštaj o radu	http://www.pirot.rs/index.php/2014-07-10-11-35-49/zastita-3
Babušnica	Lokalni plan upravljanja otpadom	http://www.babusnica.rs/images/dokumenti/Lokalni%20plan%20upravljanja%20otpadom%20Babusnica.pdf

Zaštićena prirodna područja na teritoriji ispitivanih opština po podacima sa sajta Zavoda za zaštitu prirode Srbije

NO	Kategorija zaštićenog područja	Naziv zaštićenog područja	Opština
1	Nacionalni park	Đerdap	Kladovo, Golubac, Majdanpek
2	Park prirode	Stara Planina	Knjaževac, Pirot, Dimitrovgrad, Zaječar
3	Opšti rezervat prirode	Bukovo	Negotin
4	Strogi rezervat prirode	Mala jasenova glava	Boljevac
5	Strogi rezervat prirode	Rtanj	Boljevac
6	Strogi rezervat prirode	Mustafa	Majdanpek
7	Strogi rezervat prirode	Felješana	Majdanpek
8	Strogi rezervat prirode	Busovata	Žagubica
9	Specijalni rezervat prirode	Jerma	Pirot, Dimitrovgrad, Babušnica
10	Specijalni rezervat prirode	Venerina padina	Babušnica
11	Spomenik prirode	Dolina potoka Bigar	Knjaževac, Pirot
12	Spomenik prirode	Lazarev kanjon	Bor, Boljevac
13	Spomenik prirode	Kanjon reke Zamne	Negotin
14	Spomenik prirode	Prerast u kanjonu Vratne	Negotin
15	Spomenik prirode	Suteska Sikolske reke	Negotin
16	Spomenik prirode	Bogovinska pećina	Boljevac
17	Spomenik prirode	Ripaljka	Sokobanja

18	Spomenik prirode	Pet stabala hrasta sitne granice Golaš	Pirot
19	Spomenik prirode	Stablo hrasta lužnjaka u k.o. Sopot	Pirot
20	Spomenik prirode	Bigrena akomulacija Beli izvorac	Majdanpek
21	Spomenik prirode	Šuplja stena	Majdanpek
22	Spomenik prirode	Vrelo Mlave	Žagubica
23	Spomenik prirode	Klisura Osaničke reke	Žagubica
24	Spomenik prirode	Krupajsko vrelo	Žagubica
25	Spomenik prirode	Prerast samar	Žagubica
26	Spomenik prirode	Homoljska potajnica	Žagubica
27	Spomenik prirode	16 hrastova lužnjaka kod kamene ćuprije	Požarevac
28	Spomenik prirode	Stablo hrasta sladuna u Bratincu	Požarevac
29	Spomenik prirode	Ljubičevo	Požarevac
30	Spomenik prirode	Petrlaška pećina	Dimitrovgrad
31	Spomenik prirode	Krupačko vrelo	Bela Palanka
32	Spomenik prirode	Stablo hrasta kitnjaka u selu Divljane	Bela Palanka
33	Spomenik prirode	Bigrena akomulacija kod manastira Tumane	Golubac
34	Spomenik prirode	Platan na žitnom trgu	Veliko Gradište
35	Spomenik prirode	Stablo hrasta lužnjaka Lješnica	Kučevo
36	Spomenik prirode	Pećina Ravništarka	Kučevo
37	Spomenik prirode	Pećina Ceremošnja	Kučevo
38	Spomenik prirode	Stablo hrasta lužnjaka Đurđonj ili Porodinski zapis	Žabari
39	Predeo naročite prirodne lepote	Prugovo	Požarevac
40	Predeo naročite prirodne lepote	Ozrenske livade	Sokobanja
41	Predeo izuzetnih odlika	Lepteriya	Sokobanja

Izrada, slanje i analiza upitnika, fokus grupe

U prvoj fazi istraživanja kreiran je upitnik sa 18 pitanja i 7 podpitanja koji je mailom dostavljen odgovornim licima za poslove zaštite životne sredine u dvadeset opština obuhvaćenih ovim istraživanjem. Upitnik je trebalo da pruži podatke o postojanju strateških i planskih dokumenata u lokalnim samoupravama, o vođenju registra izdatih

dozvola za upravljanje neopasnim otpadom, o lokalnom registru izvora zagađivanja i vršenju monitoringa stanja životne sredine u lokalnim samoupravama. Takođe, upitnik treba da odgovori na pitanje da li su u lokalnim samoupravama kadrovski kapaciteti optimalni kada su u pitanju poslovi u oblasti zaštite životne sredine.

U drugoj fazi istraživanja ispitivani su stavovi odgovornih lica na poslovima zaštite životne sredine u lokalnim samoupravama, lica iz Javnih komunalnih preduzeća zaduženih za upravljanje komunalnim otpadom kao i upravljača zaštićenih područja. U Negotinu, Boru, Kladovu, Zaječaru, Sokobanji, Pirotu, Dimitrovgradu, Babušnici realizovane su fokus grupe na kojima se sa učesnicima diskutovalo na tri teme: Upravljanje otpadom, horizontalno zakonodavstvo i zaštita prirode i biodiverziteta. Ostalim opštinama upućen je prošireni upitnik sa pitanjima iz pomenute tri oblasti.

Deo ovog izveštaja je upitnik, radna tabela, obrasci za fokus grupe kao i prošireni upitnik iz druge faze istraživanja. Upitnike je u prvoj fazi istraživanja popunilo 18 opština (Dimitrovgrad, Žabari, Žagubica, Negotin, Bor, Zaječar, Kladovo, Boljevac, Malo Crniće, Petrovac na Mlavi, Sokobanja, Bela Palanka, Knjaževac, Babušnica, Veliko Gradište, Kučevo, Majdanpek), što predstavlja 90 % dostavljenih popunjenih upitnika. Samo opštine Golubac i Požarevac nisu popunili upitnik.

ANALIZA DOBIJENIH PODATAKA

Analiza upitnika

Ukupan broj dozvola za upravljanje otpadom izdatih od lokalnog organa nadležnog za zaštitu životne sredine:	Opštine Dimitrovgrad, Žabari, Žagubica, Babušnica, Kučevo nisu izdale ni jednu dozvolu za upravljanje otpadom
Da li registar izdatih dozvola za upravljanje otpadom postoji na sajtu grada/opštine?	Opštine koje su izdavale dozvole nemaju registar na sajtu osim opštine Pirot (Opština Negotin je odgovorila da registar postoji na sajtu ali ga nije bilo moguće naći...)
Da li su u organu gradske/opštinske uprave nadležnom za zaštitu životne sredine vršene pripreme za postupak izdavanja integrisane dozvole radi sprečavanja i kontrole zagađivanja životne sredine?	Da , u opštinama Zaječar (podneta dva zahteva), Knjaževac, Kučevo i Malo Crniće.
Da li je organ nadležan za poslove zaštite životne sredine usvojio Program zaštite životne sredine, i za koji period?	Da – Bor, Dimitrovgrad, Žabari, Zaječar, Boljevac, Negotin (ističe 2017), Bela Palanka, Sokobanja, Knjaževac, Babušnica, Veliko Gradište, Kučevo, Pirot Ne – Kladovo, Petrovac na Mlavi, Malo Crniće, Žagubica, Majdanpek

Da li organ nadležan za poslove zaštite životne sredine vrši monitoring stanja životne sredine?	Da - Bor, Kladovo, Žabari, Boljevac, Petrovac na Mlavi, Negotin, Malo Crniće, Knjaževac, Babušnica, Veliko Gradište, Kučevo, Pirot Delimično – Sokobanja, Zaječar, Dimitrovgrad Ne - Bela Palanka, Žagubica, Majdanpek
Da li organ nadležan za poslove zaštite životne sredine dostavlja Skupštini grada/opštine godišnji Izveštaj o stanju životne sredine?	Ne – Bor, Dimitrovgrad, Žabari, Negotin, Bela Palanka, Žagubica, Sokobanja, Babušnica, Veliko Gradište, Majdanpek U planu je - Knjaževac Da – Malo Crniće, Petrovac na Mlavi, Boljevac, Zaječar, Kladovo, Kučevo, Pirot
Da li je godišnji Izveštaj o stanju životne sredine dostupan na sajtu opštine?	Od opština koje izradjuju godišnji izveštaj o stanju životne sredine samo opština Zaječar ima izveštaj i na sajtu
Da li organ nadležan za poslove zaštite životne sredine kontinuirano vodi lokalni registar izvora zagađivanja i ukoliko registar postoji, da li je dostupan na sajtu opštine?	Da (ne postoji na sajtu) – Bor, Zaječar, Sokobanja, Kučevo, Majdanpek, Babušnica, Knjaževac, Pirot (postoji na sajtu) Ne – Dimitrovgrad, Žabari, Negotin, Bela Palanka, Žagubica, Malo Crniće, Petrovac na Mlavi, Boljevac, Kladovo, Veliko Gradište
Da li grad/opština naplaćuje lokalnu naknadu za zaštitu i unapređivanje životne sredine (kao opcioni izvorni prihod lokalne samouprave po osnovu Zakona o zaštiti životnes redine)?	Opštine Kladovo i Babušnica ne naplaćuju Loklalnu naknadu za zaštitu i unapređivanje životne sredine
Da li je organ gradske/opštinske uprave nadležan za zaštitu životne sredine, sprovodio projekte zaštite životne sredine koji su finansirani i drugim sredstvima osim iz lokalnog budžeta (iz republičkih fondova, pokrajinskih fondova, fondova EU, fondova bilateralnih donatora, drugih fondova)	Ne – Kladovo, Malo Crniće, Bela Palanka, Kučevo, Ne znam - Knjaževac Da – Bor, Zaječar, Sokobanja, Dimitrovgrad, Žabari, Negotin, Žagubica, Petrovac na Mlavi, Boljevac, Majdanpek, Babušnica, Veliko Gradište, Pirot
Da li organ gradske/opštinske uprave nadležan zaposlove u oblasti zaštite životne sredine, ima dovoljan broj zaposlenih za tekući obim posla?	Ne - Kladovo, Žabari, Zaječar, Boljevac, Malo Crniće, Majdanpek Bez odgovora – Žagubica, Kučevo, Babušnica Ne znam - Knjaževac Da – Sokobanja, Bela Palanka, Petrovac na Mlavi, Negotin, Bor, Dimitrovgrad, Veliko Gradište, Pirot

Da li zaposleni u lokalnom organu uprave nadležnom za poslove u oblasti zaštite životne sredine, imaju potrebu za stručnim usavršavanjem u vezi sa zaštitom životne sredine?

Svi ispitanici su odgovorili da im je potrebno stručno usavršavanje u vezi sa zaštitom životne sredine

Navedite bliže oblasti u kojima postoji potreba za stručnim usavršavanjem

- 1.Sve
- 2.Zakon o proceni uticaja na životnu sredinu
- 3.Izdavanje dozvola u oblasti upravljanja naročito opasnim hemikalijama
- 4.Upravljanje otpadom
- 5.Primena zakona, jedinstveni sistem izdavanja dozvola, uverenja, potvrda, mišljenja... (napraviti jedinstvene "formulare", kako bi ta dokumenta bila ista iz svih opština i kako bi se tražila ista dokumentacija)
- 6.Zakonodavstvo EU. Energetska efikasnost. Upravljanjem otpadom. Upravljanjem zaštićenim prirodnim dobrima.
- 7.Izrada planskih dokumenata
- 8.Biocidni proizvodi

Preporuka: Na sajtu Agencije za zaštitu životne sredine postoji registar dozvola za upravljanje otpadom (<http://www.sepa.gov.rs/index.php?menu=20174&id=20055&akcija>ShowExterna>). U registru se nalaze i dozvole koje izdaju opštine jer je zakonska obaveza lokalnih samouprava da dostavljaju podatke o dozvolama Agenciji.

U Saradnji sa Agencijom opštine bi mogle podeliti link ka bazi sa dozvolama na svojim sajtovima. Time bi dostupnost ovih podataka bila veća, pružila bi vlasnicima otpada servisne informacije o operaterima otpada koji imaju važeće dozvole za upravljanje otpadom.

Broj zaposlenih i inspektora za zaštitu životne sredine u lokalnim samoupravama

Ne postoji jasna korelacija između broja stanovnika u opštinama/gradovima i broja zaposlenih lica na poslovima zaštite životne sredine i inspektora. Tako se uočava da se dva zaposlena lica nalaze u opštinama Zaječar i Bor (65969, 55817) ali i u opštinama sa manje od 20 hiljada stanovnika, Bela Palanka i Babušnica. Takođe uočava se da jedan

Opština	Broj stanovnika	Broj zaposlenih na poslovima životne sredine	Broj zaposlenih u inspekcijском nadzoru za životnu sredinu
Bor	55817	2	2
Dimitrovgrad	11748	1	1
Kladovo	23613	2	1
Žabari	13034	1	1
Zaječar	65969	2	1
Boljevac	15849	1	1
Petrovac na Mlavi	34511	1	1
Negotin	37056	5	2
Malo Crniće	13853	1	0
Bela Palanka	14381	2	1
Žagubica	14823	1	1
Sokobanja	16021	1	1
Knjaževac	31491	1	1
Požarevac	74902	1	1
Kučevo	18808	1	0
Majdanpek	23703	1 ¹	1
Golubac	9913	1	0
Veliko Gradište	20659	1	2 ²
Pirot	57928	1	1
Babušnica	15734	2	1

zaposleni obavlja poslove iz oblasti zaštite životne sredine u Pirotu, Knjaževcu i Petrovcu na Mlavi a broj stanovnika u ovim opštinama je preko 30 hiljada (57928, 31491, 34511). Ovakva disproporcija u broju stanovnika i broju zaposlnih na poslovima životne sredine može govoriti o različitom stepenu razvijenosti ove oblasti po opštinama.

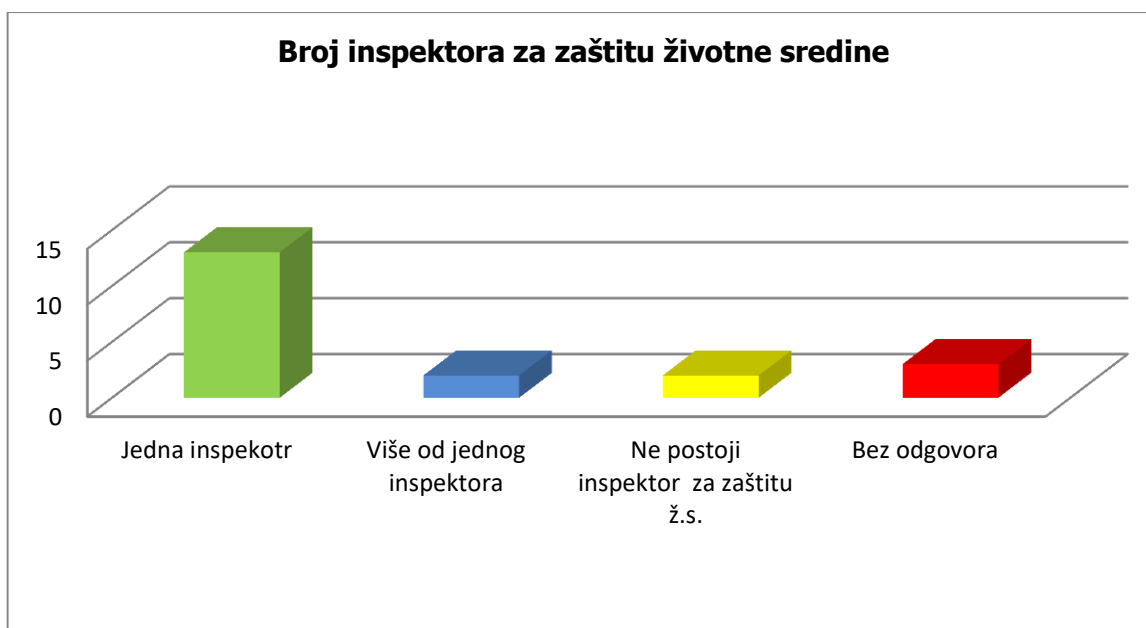
U više od polovine ispitanih opština (11 od 18/ 61%) po jedan zaposleni obavlja poslove zaštite životne sredine, u trećini opština (5 od 18/28%) radi se o dva zaposlena. Izuzetak

¹ Pomoćnik predsenika opštine za oblasti infrastrukture, zaštite životne sredine i vabredne situacija

² Dva komunalna inspektora koja obavljaju i nadzor iz oblasti zaštite životne sredine

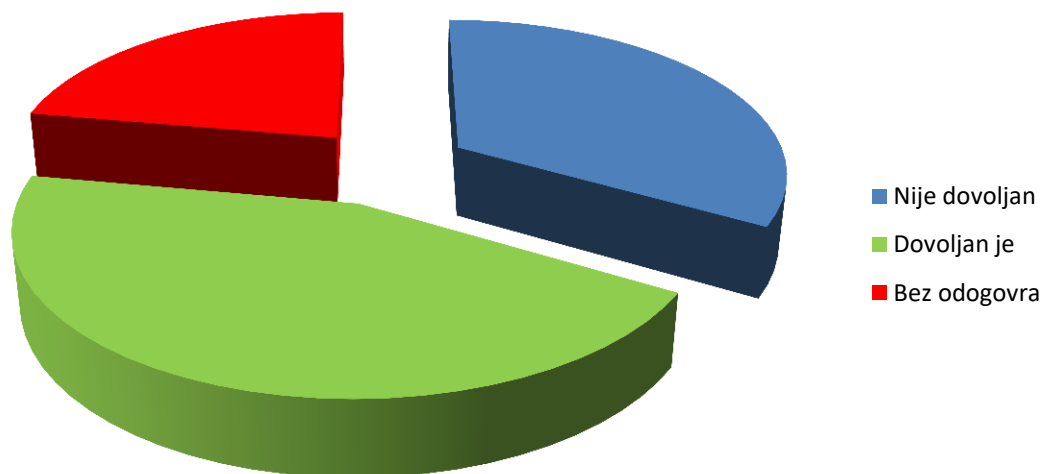
predstavljaju opština Majdanpek gde ne postoji ni jedno zaposleno lice koje obavlja poslove zaštite životne sredine (inspektor za zaštitu životne sredine obavlja neke od tih poslova) i opština Negotin gde je na poslovima zaštite životne sredine angažovano pet izvršilaca.

Kada je reč o broju inspektora za zaštitu životne sredine, u dve trećine ispitanih opština (13 od 18/72%) zaposlen je jedan inspektor. U dve opštine ne postoji inspektor za zaštitu životne sredine, ali upitnikom nije utvrđeno da li su inspekcijски poslovi u ovim opštinama povereni nekoj drugoj inspekciji, na primer komunalnoj, kao što je to slučaj sa opštinom Veliko Gradište gde dva komunalna inspektora vrše inspekcijски nadzor i iz oblasti zaštite životne sredine. Dva inspektora za zaštitu životne sredine zaposlena su u opštinama Bor i Negotin.

Na pitanje "Da li organ gradske/opštinske uprave nadležan za poslove u oblasti zaštite životne sredine, ima dovoljan broj zaposlenih za tekući obim posla?" trećina ispitanika (6 od 18/33%) odgovorilo je da u njihovim opštinama nije dovoljan broj zaposlenih obzirom na obim posla. Bez odgovora na ovo pitanje dostavljena su 4 upitnika (22%), a 44% ispitanika (njih 8) smatra da je broj zaposlenih u oblasti zaštite životne sredine u njihovim opštinama zadovoljavajući.

Da li organ gradske/opštinske uprave nadležan za poslove u oblasti zaštite životne sredine, ima dovoljan broj zaposlenih za tekući obim posla?

Odgovor na pitanje o dovoljnosti broja zaposlenih za postojeći obim posla su dala odgovorna lica u oblasti zaštite životne sredine u ispitivanim lokalnim upravama, međutim ova procena može biti i subjektivna jer su nadležnosti lokalne samouprave veoma široke, zbog čega relativno mali broj zaposlenih teško može da ga sprovodi. Takođe, razlog isticanja dovoljnosti broja zaposlenih može biti to da se nadležnosti, naročito one propisane sektorskim zakonima, ne sprovode u celini niti je njihovo celovito sprovođenje planirano u tekućem periodu. U drugoj fazi istraživanja, na fokus grupi u Negotinu zaposleni u ekoslužbi su imali podeljen stav o dovoljnosti broja zaposlenih bez obzira sto je upitnikom dat potvrđan odgovor.

“Potrebno je kroz zakonsku regulativu regulisati broj zaposlenih na poslovima zaštite životne sredine, jer trenutni broj nije dovoljan” (Fokus grupa Zaječar, Negotin).

U drugoj fazi istraživanja, na fokus grupama iznešen je stav nekih učesnika da je obim poslova u oblasti zaštite životne sredine veliki. Opterećenje u kvalitetnom sprovođenju obaveza predstavljaju dodatni poslovi koji se radnicima na poslovima životne sredine dodeljuju. Tako inspektor vrši i nadzor komunalne inspekcije a referent za zaštitu životne sredine često radi i poslove iz drugih oblasti. (Kladovo, Sokobanja, Bor) „ Trebalo bi neko ozbiljno da se bavi samo tim poslovima”-Kladovo

“Za efikasan inspeksijski nadzor potreban je veći broj republičkih inspektora jer trenutni kapaciteti inspeksijskog nadzora na republičkom nivou nisu dovoljni da se evidentiraju i procesuiraju svi prekršajni postupci. Mnogo efikasnije bi bilo kada bi opštinski inspektori započinjali upravni postupak, utvrđivali činjenično stanje i sačinjavali zapisnik za rešenja a zatim republička inspekcija preuzimala dalje procesuiranje. Ovo se odnosi na one postupke gde je nadležnost u potpunosti na nivou republičke inspekcije. Takav je zakon o ambalaži i ambalažnom otpadu” (fokus grupa Sokobanja). “Najveći problem u efikasnoj realizaciji

inspeksijskog nadzora je to što organi za prekršaje, pre svega sudije nemaju poverenja u inspeksijski nadzor, preispituju njihove navode i dokaze, tražeći stalno nove što često dovodi do nemogućnosti propisivanja zaslužanih kazni. Kazne su neadekvatne, male, ne uvećavaju se sa brojem učinjenih istih prekršaja" (fokus grupa Kladovo).

Potrebe zaposlenih i inspektora zaštite životne sredine za stručnim usavršavanjem

Obzirom da se zaposlenim u lokalnim samoupravama dodeljuje veliki broj nadležnosti u oblasti zaštite životne sredine, posebno pitanje u upitniku odnosilo se na potrebe zaposlenih na poslovima iz oblasti životne sredine za stručnim usavršavanjem.

Sve opštine, izuzev opštine Žagubica (nije odgovoreno u upitniku na ovo pitanje), koje su dostavile popunjen upitnik, naglasile su potrebu za stručnim usavršavanjem zaposlenih u lokalnoj samoupravi na poslovima zaštite životne sredine.

Oblasti u kojima zaposleni imaju najveću potrebu za stručnim usavršavanjem, prema navodima u upitniku, su pre svega upravljanje otpadom, izrada planskih dokumenata i usaglašavanje postojećih propisa sa evropskim direktivama.

U drugoj fazi istraživanja, mnogi učesnici delili su stav da usled mera štednje (ukidanje dnevnica i drugih troškova) nisu u mogućnosti da se kvalitetno i dovoljno dodatno usavršavaju u oblasti zaštite životne sredine. Navode da "Nadležno Ministarstvo mnogo ređe nego ranije organizuje obuke i seminare za predstavnike lokalnih samouprava, kada se usvoji novi zakon, ne upućuju ih jasno i blagovremeno u izvršavanje novih zakonskih odredbi nakon što se zakonska regulativa izmeni (što je veoma često u zakonskoj regulativi u oblasti zaštite životne sredine)". Kada se organizuju seminari često se naplaćuje kotizacija za šta lokalne samouprave retko odvajaju sredstva. Predavači na seminarima su najčešće iz resornog Ministarstva. Obično se seminari realizuju subotom, van radnog vremena zaposlenih (Zaječar). Takođe o Pregovaračkom poglavlju 27 nisu dobili nikakva zvanična uputstva, preporuke ili edukativni materijal od nadležnog ministarstva. Preko mreže ekopoverenika, Stalna konferencija gradova i opština (SKGO) blagovremeno obaveštava lokalne samouprave o zakonskoj regulativi i značajnim promenama i često organizuju obuke i partnerski saraduju sa LS.

Saradnja organa lokalne samouprave sa nadležnim organom za poslove zaštite životne sredine

Od 18 lokalnih samouprava koje su dostavile popunjene upitnike, svega u 4 opštine postoji saradnja nadležnog organa sa drugim organima lokalne samouprave i to je najčešće sa opštinskom inspekcijom.

Zaštita životne sredine je multidisciplinarna oblast i kvalitet stanja životne sredine se može bitno unaprediti ako određene poslove obavljaju i drugi organi lokalne samouprave, ne

samo oni kojima je to nadležnost. Iako je multidisciplinarni pristup najbolji način da se postignu neophodni rezultati, on u zaštiti životne sredine nije razvijen u lokalnim samoupravama koje su obuhvaćene ovim istraživanjem.

Važeći planski dokumenti u oblasti zaštite životne sredine u ispitivanim lokalnim samoupravama

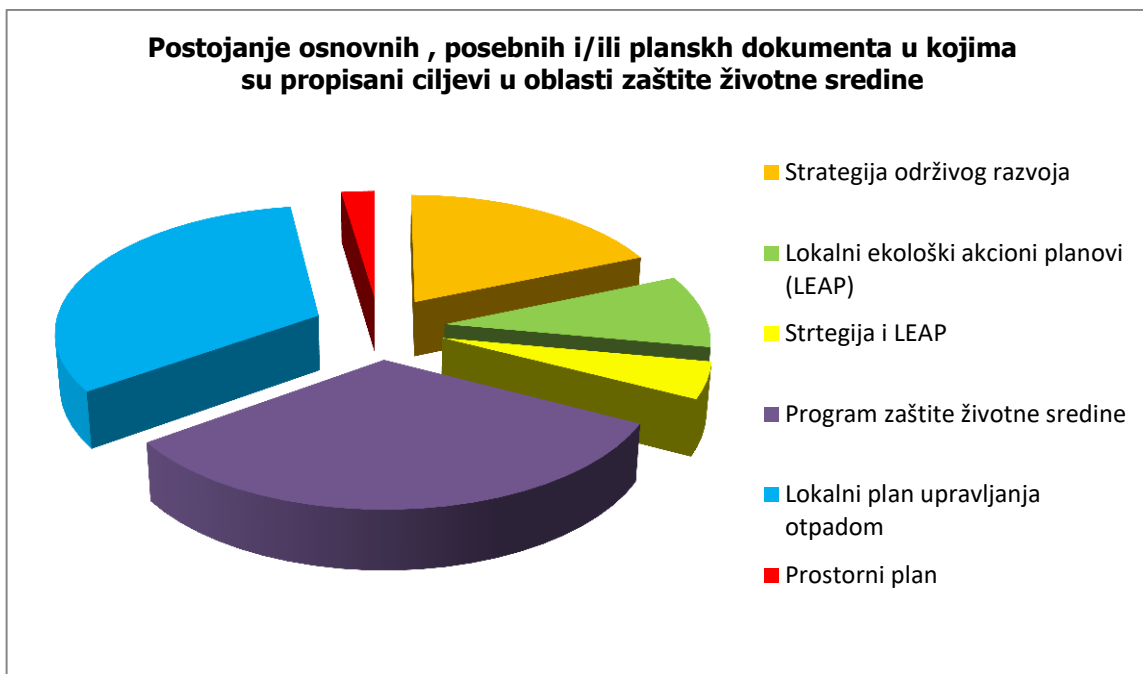
U Zakonu o zaštiti životne sredine³, u članu 68 stoji da "Autonomna pokrajina i jedinica lokalne samouprave donose program zaštite životne sredine na svojoj teritoriji, odnosno lokalne akcione i sanacione planove, u skladu sa Nacionalnim programom i planovima i svojim interesima i specifičnostima. Dve ili više jedinica lokalne samouprave donose zajednički program zaštite životne sredine radi smanjenja negativnih uticaja na životnu sredinu ili iz razloga ekonomičnosti (zajedničko upravljanje otpadom, otpadnim vodama i sl.).

Postojanje i vrste planskih dokumenata, akcionih i sanacionih planova iz oblasti zaštite životne sredine na lokalnom nivou, dobar su pokazatelj odnosa lokalnih samouprava prema ovoj oblasti, obzirom da i sam Zakon o zaštiti životne sredine to nalaže kao obavezu lokalnih samouprava.

U upitniku su lokalne samouprave navodile do tri osnovna i posebna, važeća planska dokumenta u kojima su propisani ciljevi u oblasti zaštite životne sredine. U polovini ispitanih lokalnih samouprava (LS) usvojena je Strategija održivog razvoja, treba napomenuti da i opština Golubac imaju usvojenu važeću Strategiju na svom sajtu iako nisu popunili upitnik. 4 lokalne samouprave (22%) imaju usvojene Lokalne ekološke akcione planove (LEAP), u dve ispitane LS usvojena su oba pomenuta dokumenta. Program zaštite životne sredine usvojilo je 13 ispitanih LS (72%), u 5 od njih je program jednogodišnji, dakle samo za tekuću 2017.godinu a u opštini Negotin program ističe 2017.godine (2013-2017). Grad Požarevac, ima objavljen Program zaštite životne sredine na sajtu, nisu poslali upitnik. Od posebnih dokumenata, Lokalni plan upravljanja otpadom usvojilo je čak 14 (78%) ispitanih LS. Samo je opština Malo Crniće navela jedino Prostorni plan kao jedini važeći planski dokument iz oblasti zaštite životne sredine.

---

³ Zakon o zaštiti životne sredine ("Sl. glasnik RS", br. 135/2004, 36/2009, 36/2009 - dr. zakon, 72/2009 - dr. zakon, 43/2011 - odluka US i 14/2016)

Ovakvi rezultati govore da je planska regulativa u oblasti zaštite životne sredine zadovoljavajuće razvijena, u prilog tome je i činjenica da čak 72 % LS ima usvojen Program zaštite životne sredine.

Ni jedna lokalna samouprava nije navela postojanje zajedničkog planskog dokumenta za zaštitu životne sredine sa nekom drugom lokalnom samoupravom. Jedino se u pojedinim Regionalnim planovima za upravljanje otpadom navode sporazumi i saradnja između opština, ali u drugim oblastima, osim u upravljanju otpadom takva saradnja nije navedena. Možemo zaključiti da međuopštinska saradnja na polju zaštite životne sredine, bar kroz važeća usvojena dokumenta, nije još zaživela.

Na fokus grupi u Sokobanji zaključeno je da bi trebalo češće organizovati međuopštinsku razmenu iskustava u različitim oblastima zaštite životne sredine na regionalnom/okružnom nivou.

Na osnovu postojanja osnovnih i posebnih planova u oblasti zaštite životne sredine ne možemo zaključivati i o realizaciji aktivnosti i ostvarivanju opštih i posebnih ciljeva iz pomenutih dokumenata. Stoga su u drugoj fazi istraživanja analizirani akcioni planovi i dinamika njihovog sprovođenja pre svega po pitanju upravljanja otpadom. Analizirani su Lokalni planovi upravljanja otpadom, Strategije održivog razvoja lokalnih samouprava i Programi zaštite životne sredine, u zavisnosti koji je od navedenih dokumenata bio dostupan na sajtojima lokalnih samouprava.

Kao najčešći razlozi za odstupanje od realizacije akcionih planova sagovornici na fokus grupana navode sledeće:

- "Usvajanje planova i programa u oblasti životne sredine često kasni zbog izbornih godina. Zakonska regulativa se često menja i zahteva stalnu reviziju i doradu postojećih planova što utiče na dinamiku realizacije mera i aktivnosti iz akcionih planova" (Bor, Zaječar).
- "Rokovi u samim planovima nerealno predviđeni jer na dinamiku realizacije utiču: stalne promene zakonske regulative, finansijske nestabilnosti usled nenamenskog korišćenja sredstava, izborne godine, dinamike javnih nabavki i odobrenja, dozvole nadležnih organa na koje se često dugo čeka, nedovoljan broj izvršioca i td" (Bor).
- "Stanje životne sredine u lokalnim samoupravama u velikoj meri je opterećeno zakonskim nepovoljnim odredbama koje koče realizaciju mnogih projekata jer projekti od opšteg interesa nisu oslobođeni od PDV-a. Oslobođanje od PDV-a doprinelo bi realizaciji većeg broja projekata u oblasti zaštite životne sredine. Sredstva iz Fonda za zaštitu životne sredine lokalnih samouprava od prošle godine odlukom nadležnog Ministarstva nisu više namenska sredstva pa ih je moguće nenamenski trošiti što je dovelo do smanjenja finansiranja poslova iz oblasti životne sredine na lokalnom nivou" (Bor, Negotin, Zaječar).
- "Programi i akcioni planovi iz oblasti životne sredine često se usvajaju formalno, na svim niovima vlasti a ne samo u lokalnim samoupravama, nerealni su u ostvarivanju predviđenih aktivnosti. Ne vrši se provera realizacije usvojenih planova niti neko snosi odgovornost i sankcije usled nesprovođenja planova. "Pišemo ambiciozne zakone i propise koji se objektivno ne mogu realizovati," (Negotin).

Praćenje stanja životne sredine u lokalnim samoupravama

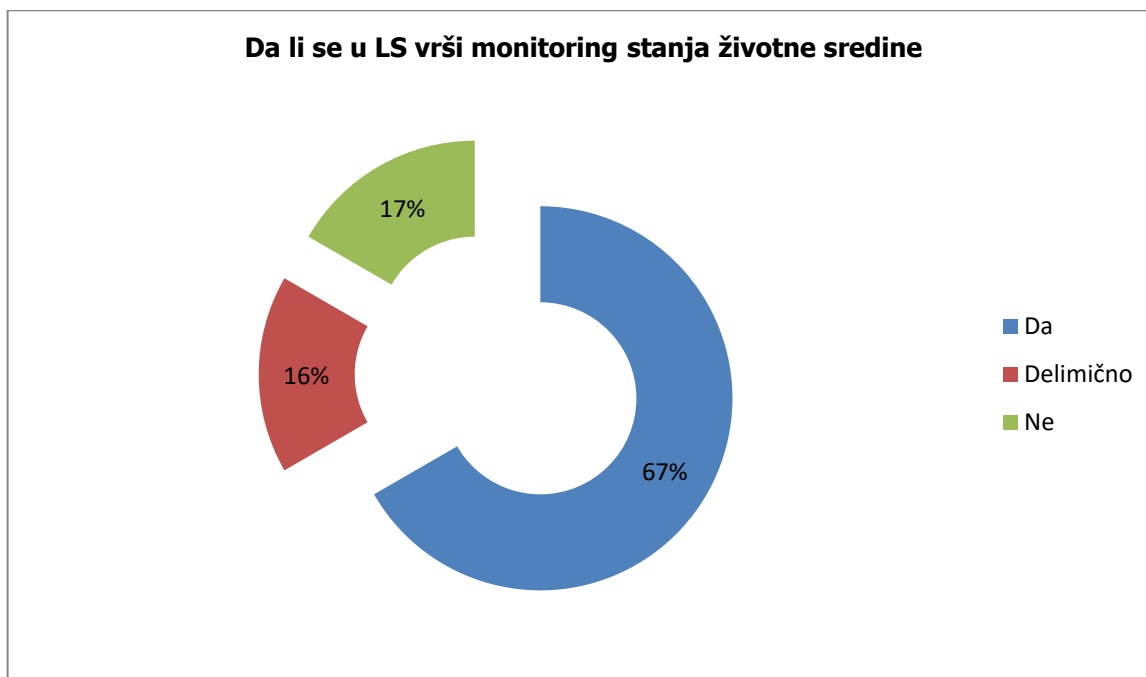
U Zakonu o zaštiti životne sredine, u članu 69 jasno se navodi da "Republika Srbija, autonomna pokrajina i jedinica lokalne samouprave u okviru svoje nadležnosti utvrđene zakonom obezbeđuju kontinualnu kontrolu i praćenje stanja životne sredine, u skladu sa ovim i posebnim zakonima. Monitoring je sastavni deo jedinstvenog informacionog sistema životne sredine. Vlada donosi programe monitoringa na osnovu posebnih zakona. Autonomna pokrajina, odnosno **jedinica lokalne samouprave donosi program monitoringa na svojoj teritoriji**. Republika Srbija, autonomna pokrajina i jedinica lokalne samouprave obezbeđuju finansijska sredstva za obavljanje monitoringa."

Kriterijume za monitoring propisuje vlada, a monitoring sprovode nadležni državni organi, ovlašćene organizacije ali i operateri postrojenja ukoliko ispunjavaju uslove propisane zakonom.

U kreiranju politike zaštite životne sredine na lokalnom nivou veoma važnu ulogu ima i donošenje programa monitoringa od strane LS na svojim teritorijama.

Na pitanje Da li se u LS vrši monitoring stanja životne sredine, 12 opština (67%) je potvrdno odgovorilo a 3 (16%) opštine su odgovorile da delimično vrše monitoring. U 17% slučajeva navedeno je da LS ne vrše monitoring stanja životne sredine. Institucije koje su navedene da učestvuju u monitoringu su Institut za rudarstvo i metalurgiju Bor, Zavod za

javno zdravlje Zaječar, Zavod za javno zdravlje Pirot i Zavod za javno zdravlje Požarevac. Obzirom da izveštaji o izvršenom monitoringu nisu dostupni na sajtovima opština (samo opština Zaječar je navela da objavljuje izveštaje o stanju životne sredine na svom sajtu a vrše monitoring vazduha, površinskih voda i buke), ostalo je nejasno da li monitoring koji se sprovodi u 12 opština obuhvata praćenje stanja u svim medijumima životne sredine ili ne.

Na pitanje: Da li nadležni organ za poslove zaštite životne sredine dostavlja Skupštini LS godišnji izveštaj o stanju životne sredine?; 11 opština (61%) je odgovorilo da ne dostavlja izveštaj. Od tih 11, osam opština su one koje su se izjasnile da vrše monitoring, a tri su opštine koje ni ne vrše monitoring stanja životne sredine.

Pitanje koje se postavlja jeste, ukoliko se monitoring vrši a nije dostupan na sajtovima opština niti se izrađuje godišnji izveštaj koji se dostavlja Skupštini LS da li se u ovim LS suštinski ili samo formalno vodi politika zaštite životne sredine na lokalnom nivou i da li je kontinuitet monitoringa stanja životne sredine zaista uspostavljen.

Član 76, Zakona o zaštiti životne sredine glasi: "Nadležni organ autonomne pokrajine, odnosno nadležni organ jedinice lokalne samouprave dužan je da Agenciji za zaštitu životne sredine tromesečno dostavlja podatke za izradu izveštaja iz stava 1. ovog člana i to za prvo, drugo i treće tromesečje najkasnije u roku od dva meseca po isteku tromesečja, a za poslednje tromesečje do 31. januara. Izveštaji o stanju životne sredine objavljuju se u službenim glasilima Republike Srbije, autonomne pokrajine i jedinice lokalne samouprave."

Na osnovu ovog člana moglo bi se zaključiti da mnogi nadležni organi lokalne samouprave zaduženi za poslove životne sredine ne ispunjavaju svoju zakonsku obavezu u pogledu izrade i dostavljanja izveštaja o stanju životne sredine.

Lokalni registar izvora zagađivanja životne sredine

U Zakonu o zaštiti životne sredine, članu 75 kaže se : "Radi praćenja kvalitativnih i kvantitativnih promena u životnoj sredini i preduzimanja mera zaštite u životnoj sredini vode se nacionalni i lokalni registri izvora zagađivanja životne sredine u skladu sa ovim zakonom. Lokalni registar izvora zagađivanja životne sredine vodi nadležni organ jedinice lokalne samouprave."

Iako Zakon o zaštiti životne sredine propisuje da jedinice lokalne samouprave vode lokalne registre izvora zagađivanja, od 18 opština koje su dostavile popunjen upitnik, njih osam (44%) je navelo da kontinuirano vodi lokalni registar izvora zagađivanja ali je lokalni registar objavljen samo na sajtu opštine Pirot. Za opštine koje ne vode lokalne registre nije utvrđeno da li lokalni registri ne postoje jer nema privrednog subjekta (operatera) koji ima zakonsku obavezu da dostavlja podatke opštini, što je malo verovatno.

Pravilnik o metodologiji za izradu nacionalnog i lokalnog registra izvora zagađivanja, kao i metodologiji za vrste, načine, i rokove prikupljanja podataka⁴ u članu 3 navodi: Lokalni registar sadrži podatke koje dostavljaju privredna društva i druga pravna lica i preduzetnici koja predstavljaju izvore zagađivanja različitih delatnosti i minimalne granične vrednosti za izveštavanje za Lokalne registre izvora zagađivanja definisane su pravilnikom. Za potrebe registra prikupljaju se podaci o zagađujućim materijama koje se emituju u životnu sredinu, vazduh, vodu i zemljište, kao i podaci o količinama i karakteristikama neopasnog i opasnog otpada koji se proizvodi u postrojenjima

Postojanje lokalnih registara izvora zagađivanja predstavlja jedan pouzdan vid monitoringa, obzirom da daje podatke o emisijama zagađujućih materija i količinama otpada svih zagađivača na teritoriji opštine. Sa druge strane, **svi zagađivači koji nemaju obavezu zbog kapaciteta proizvodnje i drugih parametara da izveštavaju za Nacionalni registar izvora zagađivanja, najčešće imaju obavezu dostavljanja izveštaja opštinama. Ukoliko opštine ne vode registar, ovi zagađivači onda neće biti nigde registrovani.**

Lokalne aktivnosti u oblasti zaštite životne sredine

Od ispitanika je traženo da navedu dva projekta iz oblasti životne sredine koja su nedavno realizovana ili se trenutno realizuju. U 5 od 18 ispitanih opština (28%), nije naveden ni jedan projekat iz oblasti zaštite životne sredine koji se realizuje ili je realizovan. To su

---

⁴ Pravilnik o metodologiji za izradu nacionalnog i lokalnog registra izvora zagađivanja, kao i metodologiji vrste, načine, i rokove prikupljanje podataka ("Sl. glasnik RS", br. 91/2010 i 10/2013)

opštine Kučevo, Knjaževac, Kladovo, Malo Crniće i Bela Palanka. U ostalih 13 opština najviše su se sprovodili projekti iz oblasti upravljanja otpadom, zatim rekonstrukcije vodovodnih i kanalizacionih mreža. Jedna opština je navela projekte povećanja energetske efikasnosti (Opština Bor) a dve projekte koje možemo označiti kao projekte u oblasti zaštite prirode (Opština Negotin, Oplemenjivanje životne sredine kroz izgradnju i uređenje park šume „Cvečara“; Opština Dimitrovgrad, Prekogranični projekat Ekostaza, sa opštinom Trn).

Treba istaći da od 5 opština koje nisu realizovale ni jedan projekat iz oblasti životne sredine, a to je skoro trećina ispitanih, njih 4 naplaćuju lokalnu naknadu za zaštitu i unapređivanje životne sredine pa je namena ovih sredstava obzirom na odsustvo realizacije projekata ostala neispitana. Takođe, zapaža se da se lokalni prioriteti u zaštiti životne sredine gotovo isključivo odnose na upravljanje otpadom i infrastrukturne projekte kanalizacionih i vodovodnih mreža pa se u prioritetima politike zaštite životne sredine nije dublje odmaklo u pogledu praćenja stanja životne sredine i zaštite prirode i biodiverziteta kao i mera adaptacija na klimatske promene i dr. kroz projekte na lokalnom nivou.

U drugoj fazi istraživanja mnogu učesnici fokus grupa su istakli da se u poslednjih nekoliko godina sve manje realizuju ekološke akcije na lokalnom nivou kao što je obeležavanje značajnih ekoloških datuma ili akcija "Očistimo Srbiju" za koju navode da je davala velike rezultate u uklanjanju divljih deponija ali i u organizovanom sakupljanju električnog i elektronskog i drugih posebnih tokova otpada iz domaćinstava.

„U priči o problemima životne sredine u Srbiji, u poslednjih nekoliko godina idemo unazad“ (fokus grupa Negotin).

„Ranije je opština obeležavala značajne ekološke datume različitim akcijama ali u poslednjih nekoliko godina takve akcije izostaju“ (fokus grupa Kladovo).

Finansiranje zaštite životne sredine

Osnovni ekonomski instrumenti u finansiranju životne sredine su republičke i lokalne naknade kao i Zeleni fond koji je ponovo osnovan 2017. godine nakon ukidanja 2012. godine. Pravni okvir finansiranja životne sredine uređen je kroz sledeće zakone i uredbе: Zakon o zaštiti životne sredine (36/2009)- član 84, 85, 85a, 87, 100; Zakon o upravljanju otpadom (36/2009 i 88/2010) - član 80, 81; Uredba o vrstama zagađivanja, kriterijumima za obračun naknade za zagađivanje životne sredine i obveznicima, visini i načinu obračunavanja i plaćanja naknade (15/2012, 91/2012, 30/2013) - član 4, 7, 13, 14, 15, 16a; Uredba o određivanju aktivnosti čije obavljanje utiče na životnu sredinu (109/2009 i 8/2010); Uredba o proizvodima koji posle upotrebe postaju posebni tokovi otpada (41/2013, 3/2014).

U Zakonu o zaštiti životne sredine⁵ se navodi:

Finansiranje zaštite životne sredine vrši se primenom načela "korisnik plaća", "zagađivač plaća" i načela "odgovornosti".

Zagađivač je dužan da plaća naknadu za zagađivanje životne sredine. Sredstva ostvarena od ove naknade su u visini od 60% prihod budžeta Republike Srbije, a u visini od 40% prihod budžeta jedinice lokalne samouprave.

Visinu i način plaćanja naknade za zagađivanje životne sredine u područjima od posebnog državnog interesa u oblasti zaštite životne sredine utvrđuje Vlada, a sredstva ostvarena od ove naknade u visini 80% su prihod budžeta Republike Srbije, a u visini 20% jedinice lokalne samouprave i koriste se namenski za zaštitu i unapređivanje životne sredine

Sredstva za finansiranje zaštite životne sredine u Republici Srbiji obezbeđuju se iz sredstava budžeta Republike Srbije, budžeta autonomne pokrajine i jedinice lokalne samouprave, sredstava drugih država, međunarodnih organizacija, finansijskih institucija i tela, kao i domaćih i stranih pravnih i fizičkih lica, fondova Evropske unije i drugih međunarodnih fondova, donacija, poklona, priloga, pomoći i dr. Finansiranje infrastrukturnih projekata vrši se na osnovu jedinstvene liste prioriternih projekata, u skladu sa metodologijom za selekciju i prioritizaciju infrastrukturnih projekata.

Zeleni fond Republike Srbije osniva se kao budžetski fond radi evidentiranja sredstava namenjenih finansiranju pripreme, sprovođenja i razvoja programa, projekata i drugih aktivnosti u oblasti očuvanja, održivog korišćenja, zaštite i unapređivanja životne sredine. (ukinut 2012, ponovo aktivan od januara 2017.)

Jedinica lokalne samouprave može, iz okvira svojih prava i dužnosti, propisati naknadu za zaštitu i unapređivanje životne sredine i to za:

- 1) korišćenje stambenih i poslovnih zgrada, stanova i poslovnih prostorija za stanovanje, odnosno obavljanje poslovne delatnosti, kao i za korišćenje zemljišta za obavljanje redovne delatnosti (u daljem tekstu: nepokretnost),
- 2) obavljanje određenih aktivnosti koje utiču na životnu sredinu, a koje određuje Vlada;
- 3) transport nafte i naftnih derivata, kao i sirovina, proizvoda i poluproizvoda hemijskih i drugih opasnih materija iz industrije ili za industriju na teritoriji jedinice lokalne samouprave sa statusom ugrožene životne sredine na području od značaja za Republiku Srbiju.

Sredstva ostvarena od naknade koriste se, preko budžetskog fonda, namenski za zaštitu i unapređenje životne sredine prema usvojenim programima korišćenja sredstava budžetskog fonda, odnosno lokalnim akcionim i sanacionim planovima, u skladu sa strateškim dokumentima koji se donose na osnovu ovog zakona i posebnih zakona. U

---

⁵ Zakon o zaštiti životne sredine ("Sl. glasnik RS", br. 135/2004, 36/2009, 36/2009 -dr. zakon, 72/2009 -dr. zakon, 43/2011 -odluka US i 14/2016)

drugoj fazi istraživanja, kroz fokus grupe, intervjuje i proširene upitnike, ispitivani su mehanizmi finansiranja zaštite životne sredine u lokalnim samoupravama. Na Program korišćenja sredstava budžetskog fonda, lokalna samouprava obavezna je da pribavi saglasnost Ministarstva zaštite životne sredine – do 31. marta.

U Uredbi o vrstama zagađivanja, kriterijumima za obračun naknade za zagađivanje životne sredine i obveznicima, visini i načinu obračunavanja i plaćanja naknade obračunavaju se naknade za: Emisije pojedinačnih izvora zagađenja: sumpor-dioksid SO₂, azot-dioksid NO₂ i praškaste materije; Proizvedeni i odloženi otpad; Supstance koje oštećuju ozonski omotač; Vozila na motorni pogon – prema vrsti motora, goriva, radne zapremine i starosti vozila.; Plastične polietilenske kese. Od 2009. godine prihodi od ovih naknada se dele između Republike i Lokalne samouprave u odnosu 60% : 40%. Naknada za korišćenje motornih vozila je ukinuta.

Fokus grupa Sokobanja: Godišnji program korišćenja sredstava budžetskog fonda za zaštitu životne sredine se gotovo u celosti realizuje osim u slučajevima kada zbog kašnjenja javnih nabavki određene stavke iz programa budu prenešene u sledeću godinu. U ovaj budžetski fond se slivaju samo sredstva od naknade za životnu sredinu tzv ekološke takse koju propisuje opština.

Fokus grupa Bor: Sredstva iz Fonda za zaštitu životne sredine lokalnih samouprava od prošle godine odlukom nadležnog Ministarstva nisu više namenska sredstva pa ih je moguće nenamenski trošiti što je dovelo do smanjenja finansiranja poslova iz oblasti životne sredine na lokalnom nivou. Sagovornica smatra da obveznici mnogih ekoloških taksi treba da plaćaju te namete samo ukoliko se sredstva usmeravaju na unapređivanje i zaštitu životne sredine.

Fokus grupa Zaječar: Nenamensko trošenje sredstava iz Fonda za zaštitu životne sredine uticalo je na kvalitet aktivnosti na poslovima zaštite životne sredine.

Fokus grupa Negotin: Jako malo sredstava se iz budžeta izdvaja za životnu sredinu, pogotovu sada kada se mogu nenamenski trošiti (U 2016 godini ekoslužba je dobila ukupno 38 hiljada dinara za realizaciju 3 ekološke akcije u toj godini). Međutim sugerišu da su sredstva nenamenski trošena i u periodu kada su se zvanično trošila namenski, jer je moguće „ sve zaviti u ekološku priču, a da suštinski to nije „.Ukoliko bi se uradila ozbiljna analiza programa korišćenja sredstava iz budžetskog fonda u nazad nekoliko godina uočio bi se trend prepisivanja iz godine u godinu“. Dostupnih sredstava iz evropskih fondova ima, da su građani izuzetno motivisani i zainteresovani da učestvuju u rešavanju lokalnih ekoloških problema ali da nedostaje infrastruktura i opštinska logistika.

Fokus grupa Dimitrovgrad: Za realizaciju akcionog plana iz Strategije održivog razvoja ne izdavaju se dovoljno finansijskih sredstava.

Zaštita prirode i biodiverziteta u ispitanim lokalnim samoupravama

U Zakonu o zaštiti prirode⁶ stoji:

Zaštićena prirodna dobra su zaštićena područja, zaštićene vrste i pokretna zaštićena prirodna dokumenta. Zaštićena područja su: strogi rezervat prirode, specijalni rezervat prirode, nacionalni park, spomenik prirode, zaštićeno stanište, predeo izuzetnih odlika i park prirode.

Strogi rezervat prirode je područje neizmenjenih prirodnih odlika sa reprezentativnim prirodnim ekosistemima, namenjeno isključivo za očuvanje izvorne prirode, genskog fonda, ekološke ravnoteže, praćenje prirodnih pojava i procesa, naučna istraživanja kojima se ne narušavaju prirodna obeležja, vrednosti, pojave i procesi.

Specijalni rezervat prirode je područje sa neizmenjenom ili neznatno izmenjenom prirodom, od naročitog značaja zbog jedinstvenosti, retkosti ili reprezentativnosti, a koje obuhvata stanište ugrožene divlje vrste biljaka, životinja i gljiva, bez naselja ili sa retkim naseljima u kojima čovek živi usklađeno sa prirodom, namenjeno očuvanju postojećih prirodnih odlika, genskog fonda, ekološke ravnoteže, praćenju prirodnih pojava i procesa, naučnim istraživanjima i obrazovanju, kontrolisanim posetama i očuvanju tradicionalnog načina života.

Nacionalni park je područje sa većim brojem raznovrsnih prirodnih ekosistema od nacionalnog značaja, istaknutih predeonih odlika i kulturnog nasleđa u kome čovek živi usklađeno sa prirodom, namenjeno očuvanju postojećih prirodnih vrednosti i resursa, ukupne predeone, geološke i biološke raznovrsnosti, kao i zadovoljenju naučnih, obrazovnih, duhovnih, estetskih, kulturnih, turističkih, zdravstveno-rekreativnih potreba i ostalih aktivnosti u skladu sa načelima zaštite prirode i održivog razvoja.

Spomenik prirode je manja neizmenjena ili delimično izmenjena prirodna prostorna celina, objekat ili pojava, fizički jasno izražen, prepoznatljiv i/ili jedinstven, reprezentativnih geomorfoloških, geoloških, hidrografskih, botaničkih i/ili drugih obeležja, kao i ljudskim radom formirana botanička vrednost od naučnog, estetskog, kulturnog ili obrazovnog značaja. Spomenik prirode može biti geološki (istorijskogeološko-stratigrafski, paleontološki, petrološki, sedimentološki, mineraloški, strukturnogeološki, hidrogeološki i drugi), geomorfološki, speleološki (pećina, jama i drugo), hidrološki (ceo ili deo vodotoka, slap, jezero, tresava i drugo), botanički (retki ili značajni primerci biljnog sveta, pojedinačno stablo ili skupina stabala, drvoređi, parkovi, arboretumi, botaničke bašte i drugo).

Zaštićeno stanište je područje koje obuhvata jedan ili više tipova prirodnih staništa značajnih za očuvanje jedne ili više populacija divljih vrsta i njihovih zajednica.

---

⁶ Zakon o zaštiti prirode ("Sl. glasnik RS", br. 36/2009, 88/2010, 91/2010 - ispr. i 14/2016)

Predeo izuzetnih odlika je područje prepoznatljivog izgleda sa značajnim prirodnim, biološko-ekološkim, estetskim i kulturno-istorijskim vrednostima, koje se tokom vremena razvijalo kao rezultat interakcije prirode, prirodnih potencijala područja i tradicionalnog načina života lokalnog stanovništva.

Park prirode je područje dobro očuvanih prirodnih vrednosti sa pretežno očuvanim prirodnim ekosistemima i živopisnim pejzažima, namenjeno očuvanju ukupne geološke, biološke i predeone raznovrsnosti, kao i zadovoljenju naučnih, obrazovnih, duhovnih, estetskih, kulturnih, turističkih, zdravstveno-rekreativnih potreba i ostalih delatnosti usklađenih sa tradicionalnim načinom života i načelima održivog razvoja.

Na zaštićenom području uspostavljaju se **I, II i III režim zaštite**.

Zaštićena područja, u zavisnosti od vrednosti i značaja, svrstavaju se u 3 kategorije:

- 1) I kategorija -zaštićeno područje međunarodnog, nacionalnog, odnosno izuzetnog značaja;
- 2) II kategorija -zaštićeno područje pokrajinskog/regionalnog, odnosno velikog značaja;
- 3) III kategorija -zaštićeno područje lokalnog značaja. Zaštićeno područje III kategorije proglašava nadležni organ jedinice lokalne samouprave, a ako se to zaštićeno područje nalazi na teritoriji dveju ili više jedinica lokalne samouprave, sporazumno proglašavaju zaštićenim područjem nadležni organiti jedinica lokalne samouprave

Područje za koje je pokrenut postupak zaštite smatra se zaštićenim u skladu sa zakonom o zaštiti prirode bez obzira što je u postupku zaštite.

Upravne poslove zaštite prirode obavlja Ministarstvo, nadležni organ autonomne pokrajine i nadležni organ jedinice lokalne samouprave.

Državni organi, organi autonomne pokrajine i organi jedinice lokalne samouprave su dužni, u skladu s ovim zakonom, Strategijom, programima zaštite prirode i dokumentima prostornog planiranja da:

- 1) se staraju o očuvanju prirode, prirodnih vrednosti i predeone raznovrsnosti na svome području;
- 2) proglašavaju zaštićena prirodna dobra iz svoje nadležnosti;
- 3) obezbeđuju uslove za zaštitu i očuvanje zaštićenih prirodnih dobara iz svoje nadležnosti;
- 4) učestvuju u postupku proglašenja zaštićenih područja koje proglašava Narodna skupština ili Vlada ili nadležni organ autonomne pokrajine ili nadležni organ jedinice lokalne samouprave;
- 5) učestvuju u izradi planova upravljanja zaštićenim područjima iz svoje nadležnosti;
- 6) obaveštavaju javnost o stanju prirode i prirodnih vrednosti na svom području i o preduzimanju mera zaštite i očuvanja;
- 7) pružaju potrebnu pomoć jedinicama lokalne samouprave na zaštiti prirode na njihovom području;
- 8) obavljaju i druge poslove propisane ovim zakonom i propisima donetim na osnovu ovog zakona.

Autonomna pokrajina i jedinica lokalne samouprave, u okviru nadležnosti utvrđenih ovim i posebnim zakonom i u skladu sa Strategijom i svojim specifičnostima, donose programe zaštite prirode za period od deset godina. Dve ili više jedinica lokalne samouprave mogu doneti zajednički program.

Ni jedna od opština nije navela da je usvojila Program zaštite prirode. Od 18 LS koje su dostavile popunjene upitnike, samo u opštini Malo Crniće ne postoje zaštićena prirodna dobra bilo koje kategorije. U svim ostalim opštinama zaštićena područja postoje a nadležnosti nad njima su raspoređene, u zavisnosti o kojoj kategoriji zaštete se radi, na JP Srbijašume, turističke opštinske organizacije, opštinska javna preduzeća, pa i mesne zajednice. Načelno, sve opštine ostvaruju saradnju sa upravljačima zaštićenih područja na svojim teritorijama, izuzev opštine Zaječar, oni su odgovorili da saradnja ne postoji jer se do sada nije ni ukazala potreba za saradnjom (nezatna površina parka prirode " Stara planina nalazi se na teritoriji grada Zaječara). Na koji način se ostvaruje saradnja i kako su raspoređene odgovornosti u zaštićenim područjima analizirano je kroz fokus grupe, intervju e i proširene upitnike u drugoj fazi istraživanja.

U većini zaštićenih područja na teritorijama opština koje su obuhvaćene istraživanjem upravljač je JP "Srbijašume" sa svojim gazdinstvima (Šumsko gazdinstvo " Timočke šume" Boljevac, ŠG " Pirot" Pirot i ŠG "Severni Kučaj" Kučevo).

U Šumskom gazdinstvu " Timočke šume „ koji su upravljači dela parka prirode „Stara Planina" u Zaječarskom okrugu, na teritorijama grada Zaječara i opštine Knjaževac navode da još uvek nisu ostvarili saradnju sa lokalnom samoupravom grada Zaječar. Deo parka prirode na teritoriji grada Zaječara je najmanji u odnosu na ostale opštine, naseljena mesta nisu u granicama parka i nisu vršeni značajniji radovi u kojima je bilo potrebno uključiti lokalnu samoupravu. Sa druge strane, sa javnim preduzećima opštine Knjaževac, koji obavljaju poslove iz svojih nadležnosti u Parku prirode, imaju zadovoljavajuću saradnju naročito u oblastima upravljanja otpadom, saobraćajne infrastrukture i turističkih aktivnosti. U Šumskom gazdinstvu " Pirot " ističu da je međuopštinska saradnja upravljača sa četiri opštine na čijim teritorijama se nalazi park prirode "Stara Planina" nije na zadovoljavajućem nivou i može biti mnogo bolja. Najbolju saradnju upravljač Parka prirode ima sa lokalnom samoupravom Pirot, lokalnom samoupravom Knjaževac i Turističkom organizacijom Pirot.

Upravljač zaštićenih područja sklapa ugovore sa određenim ustanovama, lokalnim organizacijama i lokalnim samoupravama o korišćenju određenih delova zaštićenih područja. Odlukom o naknadi za korišćenje zaštićenog područja korisnici su dužni da plaćaju određenu naknadu upravljaču. Sredstva iz tih naknada namenski se koriste za unapređivanje i razvoj zaštićenih područja. Kada je u pitanju Park prirode "Stara Planina" raspodela tih sredstava između dva okruga (Pirotski i Zaječarski) vrši se proporcionalno površini zaštićenog dobra koja pripada okrugu a ne proporcionalno sumi sredstava koja je naplaćena od korisnika u pojedinačnim okruzima.

Upravljač Zaštićenog područja „Lazarev kanjon“ su JP „Srbijašume“ i opština Bor ima sa njima ugovor po kome je proglašena za korisnika dela dobra, „Lazareve pećine“ pre svega u turističke svrhe ali imaju i odgovornost unapređivanja i zaštite stanja u tom delu prirodnog dobra. Sagovornica smatra da je nedostatak u zakonu o zaštiti prirode(član 101) takav da je korisnicima prirodnih dobara dato malo ili gotovo ni malo ingerencija nad područjem, kao i komplikovan put do uslova i saglasnosti, a interesovanje i briga za zaštićena dobra je znatno izraženija na lokalnom nivou nego na nivou upravljača zaštićenim područjem. Potrebno je povećati površinu pod nekim stepenom zaštite na teritoriji opštine ali ne postoje trenutno kadrovski kapaciteti koji bi obavljali potrebne poslove za izradu godišnjih planova i programa upravljanja novim zaštićenim područjima (fokus grupa Bor).

Opština Sokobanja u zaštićenim područjima kojima je upravljač JP „Srbijašume“ nema nikakvih nadležnosti. Problem predstavlja Lepterijski Sokograd, gde se često dešavaju povrede i nezgode pogotovu u turističkoj sezoni, opština je izradila studiju zaštite i izdvojila sredstva ali ne dobila dozvole i saglasnosti upravljača da bi se problem rešio (fokus grupa Sokobanja).

NP „Đerdap“ u potpunosti je u nadležnosti JP „Đerdap“, sa sedištem u Donjem Milanovcu, opština retko sa njima ostvaruje saradnju, nisu imali zajedničkih projekata na teritoriji nacionalnog parka, niti je opština ni u jednom delu korisnik usluga NP „Đerdap“ (fokus grupa Kladovo).

Ciljevi za zaštitu prirode i biodiverziteta iz Programa zaštite životne sredine nisu realizovani jer nedostaje stručni kadar u toj oblasti (fokus grupa Zaječar).

Park prirode“ Stara Planina “

Upravljanje otpadom jeste obaveza upravljača ali u delu gde je naseljeno mesto u zaštićenom području otpad ne predstavlja veliki problem jer se sporadično formiraju manje divlje deponije ali u delu gušće naseljenosti bliže turističkom centru problem otpada još uvek nije adekvatno rešen.

Poljoprivredne aktivnosti vrše određeni pritisak na zaštićena područja ali i u ovom slučaju je depopulacija umanjila taj pritisak. Upravljač je kroz svoje planove predvideo da permanentno usmerava poljoprivredne proizvođače na organsku proizvodnju i što manju upotrebu pesticide, kroz edukaciju lokalnog stanovništva putem radionica, direktnih razgovora i slično. Ukoliko se bude planski razvijalo ovo ruralno područje postoji tendencija porasta pritiska od komercijalne poljoprivredne proizvodnje.

Razvoj turizma je intenzivan u nazad 10ak godina i to uglavnom na području KO Crni Vrh I Čuštica. Nisu rađene konkretne studije kojima bi se analiziralo da li je time pritisak na biodiverzitet povećan i da li je došlo do degradacije zaštićenih područja. Jedan od

osnovnih zadataka upravljača je da vrši kontrolu i nadzor nad poštovanjem uslova za izvođenje radova koje izdaje Zavod za Zaštitu prirode Srbije i na taj način spreči bespravne gradnje objekata i svede negativne uticaje ljudskih aktivnosti na stanje u prirodi na minimum.

Inače upravljač, sprovodi monitoring biljnih i životinjskih vrsta u Parku prirode kroz saradnju sa stručnim institucijama. S obzirom na velike štete (ledolomi) u šumskim ekosistemima koje su nastale krajem 2014 i početkom 2015. Godine, u toku je monitoring zdravstvenog stanja šuma koju realizuje Šumarski fakultet.

Jedan od faktora ugrožavanja životne sredine može biti i isticanje prirodno radioaktivne vode iz zatvorenih rudnika uranijuma u Kalni i Mezdreji. U Planu upravljanja PP "Stara planina" kao jedna od navedenih mera zaštite životne sredine navedena je i sanacija i revitalizacija zagađenih, degradiranih prostora.

Što se tiče održivog sakupljanja lekovitog bilja, zakonska procedura je takva da dozvolu za sakupljanje i stavljanje u promet od nadležnog Ministarstva može dobiti samo upravljač. U dozvoli su nevedene vrste i količine za sakupljanje, kao vremensko i prostorno ograničenje. Jedino upravljač može da organizuje, sakuplja i izdaje potvrde o osposobljenosti sakupljača na prostoru Parka prirode. Kontrolu sakupljanja vrši čuvarska služba u saradnji sa nadležnom inspekcijom. U slučaju bespravnog korišćenja – sakupljanja divljih vrsta, vrši se zaplena i pokreće se postupak protiv prekršioca. Tokom 2014. I 2015. godine postojao je problem sa pojedinim biljoberima koji su procesuirani i kažnjeni zbog berbe lincure na Staroj Planini. Sa ljudima koji skupljaju bilje za sopstvene potrebe imaju dobru saradnju, ali berba zaštićenih vrsta je svakako zabranjena. JP „Srbijašume“ je održavalo i obuku za školarce na koji način se prikuplja lekovito bilje.

Upravljanje otpadom

Održivo upravljanje otpadom često ima ključnu ulogu u održivom ekonomskom razvoju društvenih zajednica jer u značajnoj meri povećava efikasnost korišćenja raspoloživih resursa.

Donošenjem Zakona o upravljanju otpadom i Zakona o ambalaži i ambalažnom otpadu, kao i odgovarajućih podzakonskih akata uspostavljen je zaokružen sistem upravljanja otpadom u najvećoj meri usklađen sa zakonskom regulativom i praksom u EU.

Jedina regionalna deponija u funkciji u 4 okruga koja se bila obuhvaćena istraživanjem jeste Regionalna deponija Pirot kojoj pripadaju četiri opštine: **Pirot, Dimitrovgrad, Babušnica i Bela Palanka**. Sporazum o formiranju Niškog regiona za zajedničko upravljanje otpadom između Grada Niša i opština Doljevac, Gadžin Han, Merošina, Svrljig, Aleksinac, **Sokobanja** i Ražanj potpisan je 2010. godine. U Zaječaru je 2014. godine potpisan sporazum o zajedničkom upravljanju komunalnim otpadom između opština **Majdanpek, Kladovo, Negotin, Bor, Knjaževac, Boljevac i Zaječar**. Početkom 2017.

godine Kladovo je raskinulo potpisani sporazum bez trenutnog alternativnog rešenja za buduće upravljanje komunalnim čvrstim otpadom na teritoriji opštine Kladovo. Sporazum za regionalno upravljanje otpadom 2014. godine potpisale su sve opštine Braničevskog okruga kom pripadaju **Požarevac, Veliko Gradište, Golubac, Malo Crniće, Žabari, Petrovac na Mlavi, Kučevo i Žagubica**. Na sajtu Agencije za zaštitu životne sredine nalaze se objavljeni regionalni i lokalni planovi upravljanja otpadom (<http://www.sepa.gov.rs/index.php?menu=20180&id=20060&akcija>ShowAll>)

Za ove tri regionalne deponije, koje su i dalje samo u planu, izrađeni su Regionalni planovi za upravljanje otpadom i lokalne samouprave su svoje Lokalne planove za upravljanje otpadom prilagođavale regionalnim planovima. Učesnici na fokus grupama navode da su odstupanja u realizaciji akcionih planova često rezultat odlaganja realizacije regionalnih planova. " Na realizaciju kontinuiranih ciljeva veliki uticaj je imala i fluktuacija u realizaciji Regionalnog plana upravljanja otpadom jer ulaganje u upravljanje otpadom nema potpune opravdanosti dok se ne bude znala budućnost realizacije Regionalnog plana" (fokus grupa Zaječar). "Zbog odlaganja sprovođenja regionalnog plana upravljanja otpadom mnoge aktivnosti na lokalnom nivou nisu mogle biti realizovane " (fokus grupa Negotin). Osim odlaganja uspostavljanja regionalnih deponija, sagovornici navode i nedostatke finansijskih sredstava kao i nedostatke kadrovskih i prostornih kapaciteta kao razloge za neispunjavanje kratkoročnih i dugoročnih ciljeva iz planova za upravljanje otpadom. Tako na primer u Pirotu, Dimitrovgradu i Babušnici, bez obzira što postoji regionalna deponija nije u potpunosti uspostavljena separacija reciklabila, i dalje se organizovano odvaja samo PET ambalaža ali ne i staklo, papir/karton, metal, drvo. Ne postoje u pomenutim opštinama reciklažna ostrva.

Većina gradskih deponija je nesanitarna i registrovana kao smetlište, kapaciteti tih deponija su odavno popunjeni.

"Gradska deponija je na izmaku kapaciteta, nesanitarna je, smetlište." (fokus grupa Kladovo)

" Gradska deponija je na obali reke Moravice, kapaciteti su pri kraju a po svim karakteristikama to je nesanitarna deponija odnosno smetlište. Predstavlja direktan izvor zagađivanja reke a često dolazi i do paljenja deponije, pogotovu u zimskim mesecima kada se na deponiju odlaže vruć pepeo. (Strategija održivog razvoja opštine Sokobanja 2015-2025)."

" Kapaciteti gradske deponije su potpuno iskorišteni, na njoj više nema mesta za dodatno odlaganje otpada pa se često taj problem „sam reši „ „slučajnim“ požarima na deponiji, najčešće u letnjim mesecima. " (fokus grupa Negotin)

Povećanjem obuhvata stanovništva uslugom sakupljanja otpada došlo je do smanjenja stvaranja divljih deponija na teritoriji mnogih opština, posebno u ruralnim područjima obuhvaćenim organizovanim izvoženjem otpada. Sagovornici naglašavaju da su građani

savjesni ukoliko im se obezbedi odgovarajuća infrastruktura za odvajanje i adekvatno odlaganje otpada. "Edukacija stanovništva nije imala svrhu dok se stanovništvu nije obezbedila potrebna infrastruktura za adekvatno odlaganje komunalnog otpada. Ukoliko ljudima obezbedite mesto za odlaganje otpada i adekvatno ga održavate oni će zaista odlagati otpad na način na koji je to prihvatljivo." (fokus grupa Zaječar). Ipak u Negotinu navode da: Iako se svake godine izdvajaju značajna sredstva za sanacije divljih deponija do potpune sanacije tih lokacija u najvećem broju slučajeva ne dolazi. Naime divljim deponijama se samo smanjuje zapremina mehaničkim sabijanjem ali nema potpunog čišćenja lokacija. U Kladovu navode da se u poslednje vreme na lokacijama mnogih očišćenih divljih deponija stvaraju nove, naročito deponije građevinskog šuta, posebno u letnjim mesecima kada su građevinski radovi intenzivni.

U svim ispitanim opštinama tretman medicinskog otpada je u potpunosti uspostavljen.

"Ugostiteljski objekti retko imaju ugovore sa operaterima za ambalažni otpad što predstavlja problem upravljanja ovom vrstom otpada" (fokus grupa Kladovo).

"Sokobanja ima veliki problem ambalažnog otpada za vreme turističke sezone. Ugostiteljski objekti i trgovinke radnje u većini slučajeva nisu sklopili ugovore sa operaterima zaduženim za ambalažni otpad, što im je zakonska obaveza. Ovaj problem je tim veći što su kapaciteti gradske deponije već prekoračeni pa dolazi do zatrpavanja, zabranjenog spaljivanja otpada i td" (fokus grupa Sokobanja).

Može se zaključiti da je problem upravljanja ambalažnim otpadom na lokalnom nivou neefikasno sprovođenje zakona u mnogim opštinama. U Sokobanji smatraju da bi mnogo efikasnije bilo kada bi opštinski inspektori započinjali upravni postupak, utvrđivali činjenično stanje i sačinjavali zapisnik za rešenja a zatim republička inspekcija preuzimala dalje procesuiranje. Ovo se odnosi na one postupke gde je nadležnost u potpunosti na nivou republičke inspekcije. Takav je, ističe inspektor, zakon o ambalaži i ambalažnom otpadu. On smatra da nadležnosti definisane ovim zakonom treba da se prenesu na lokalne samouprave.

Upravljanje posebnim tokovima otpada je u mnogim opštinama delimično uspostavljeno. Postoje operateri sa kojima preduzetnici i pravna lica sklapaju ugovore. "Sistem upravljanja posebnim tokovima otpada je regulisan u delu koji se tiče proizvođača otpada kao privrednih subjekata tako što su, svi proizvođači otpada preko potvrde o izuzimanju od obaveze pribavljanja dozvole upućeni da sklope ugovore sa operaterima, što kontroliše inspekcijaska služba" (fokus grupa Zaječar). "Za posebne tokove otpada na teritoriji opštine postoje 4-5 operatera sa integralnim dozvolama za skladištenje i tretman i sa njima privredna lica sklapaju ugovore. I domaćinstva mogu ovim operaterima predati svoj otpad na dobrovoljnoj bazi" (fokus grupa Kladovo ". "JKP je delimično uspostavio upravljanje posebnim tokovima otpada. Odlazu opasan otpad na svojoj lokaciji ali procedura za dobijanje dozvole za skladištenje i odlaganje opasnog otpada je komplikovana" (fokus grupa Bor). "Do sada su organizovane dve pojedinačne akcije

sakupljanja EE otpada, u saradnji sa Jugoinspektoratom iz Niša, kada su građani mogli uz određenu nadoknadu da predaju svoj električni i elektronski otpad. Ovim akcijama sakupljene su značajne količine EE otpada" (fokus grupa Sokobanja). Obzirom da je zakonom zabranjeno odlaganje automobilske gume na deponije, sve vulkanizerske radnje i drugi privredni subjekti koji imaju gume kao otpad dužni su da sklope ugovore sa operaterima koji imaju dozvolu za upravljanje ovom vrstom otpada što redovno kontroliše opštinska inspekcija. Ugostiteljski objekti i javne ustanove koje pripremaju preko 50 obroka dnevno zakonski su dužni da za otpadna jestiva ulja sklapaju ugovor sa operaterom za zbrinjavanje tog otpada.

Zaključak: Upravljanje otpadom na lokalnom nivou zahteva značajna finansijska ulaganja, revizije postojećih planova za upravljanje otpadom ali i jačanje tehničkih i kadrovskih kapaciteta, pre svega JK preduzeća u čijoj je nadležnosti upravljanje komunalnim čvrstim otpadom u opštinama. Ukoliko se bude dodatno odlagalo otvaranje pomenutih regionalnih deponija u mnogim opštinama će problem upravljanja otpadom biti sve veći, pre svega usled prebukiranosti postojećih, nesanitarnih gradskih deponija. Sistem za razvrstavanje reciklabilnog materijala ne može u potpunosti da se uspostavi jer za mnoge reciklabile ne postoji ekonomska isplativost (npr staklo) a država ih ne subvencionise. (što bi bilo rešeno depozitnim i kaucijskim zakonom o ambalaži i ambalažnom otpadu, focus grupa Negotin).

Horizontalno zakonodavstvo:

Narodna skupština Republike Srbije usvojila je Zakon o potvrđivanju Konvencije o dostupnosti informacija, učešću javnosti u donošenju odluka i pravu na pravnu zaštitu u pitanjima životne sredine (ratifikovana Arhuska konvencija) 12. maja 2009. godine („Sl. Glasnik RS – Međunarodni ugovori“, br. 38/09).

Odredbama člana 74. Ustava Republike Srbije („Sl. Glasnik RS“, br. 98/06), definisano je da svako ima pravo na zdravu životnu sredinu i na blagovremeno i potpuno obaveštavanje o njenom stanju, da je svako, a posebno Republika Srbija i autonomna pokrajina, odgovoran za zaštitu životne sredine, kao i to da je svako dužan da čuva i poboljšava životnu sredinu.

Konvencija o dostupnosti informacija, učešću javnosti u donošenju odluka i pravu na pravnu zaštitu u pitanjima životne sredine definiše:

Pravo građana na dostupnost informacija;

Pravo građana da učestvuju u donošenju odluka o životnoj sredini;

Prava na pravnu zaštitu slučaju kada su prethodna dva prava povređena.

Sve ispitivane Lokalne samouprave navode da blagovremeno, preko lokalnih i pisanih medija, sajta opštine ali i pismenim putem obraćajući se mesnim zajednicama, organizacijama civilnog društva, obaveštavaju javnost o procenama uticaja i strateškim procenama uticaja na životnu sredinu, o monitoringu stanja životne sredine i drugim temama vezanim za zaštitu životne sredine. Ipak ističu da se **Zakonski i formalno**

poštuje procedura informisanja javnosti ali suštinski javnost ne uzima učešća u donošenju odluka i kreiranju politika u oblasti životne sredine. U većini opština navode da gotovo i ne postoje organizacije civilnog društva koje se bave životnom sredinom i aktivno učestvuju po pitanjima zaštite životne sredine. "U **Kaldovu** ne postoje udruženja koja se aktivno bave promovisanjem životne sredine." **Negotin:** "Građani su veoma aktivni na portalima gde iskazuju veliko interesovanje za probleme ali ne nailaze na razumevanje i odgovor opštinske uprave. Poštuje se forma obaveštavanja i formiranja radnih grupa ali u praksi se ne ostavlja aktivno učešće javnosti u donošenju odluka. Niko im nije objasnio koja su njihova prava". **Sokobanja:** "Javnost se retko javlja i uključuje kada je u pitanju donošenja planova i projekata. Nevladin sektor u Sokobanji se ne bavi životnom sredinom." **Zaječar:** "Zainteresovanost javnosti je veoma slaba. Mnogi edukativni programi koji su realizovani u saradnji sa lokalnim medijima nisu dali rezultata u povećavanju zainteresovanosti javnosti." **Bor:** "Saradnja sa nevladinim sektorom je zadovoljavajuća, pogotovu po pitanju obostrane informisanosti i partnerske realizacije mnogih aktivnosti. Opština, NVO i ostali subjekti u opštini zajednički organizuju i obeležavanju 20tak značajnih ekoloških datuma u toku godine"

Obrazovne institucije imaju zapaženu ulogu u edukaciji dece i omladine iz oblasti životne sredine i partnerski saraduju sa lokalnim samoupravama u mnogim aktivnostima. Primer je i opština Bor u kojoj je kroz celokupni obrazovni sistem uspostavljen program edukacije iz oblasti zaštite životne sredine u kome opština partnerski saraduje sa institucijama. U Srednjoj tehničkoj školi postoji smer Tehničar za zaštitu životne sredine i Tehničar za reciklažu a na Tehničkom fakultetu postoje dva modula: Reciklažne tehnologije i održivi razvoj i Inženjerstvo za zaštitu životne sredine.

ZAKLJUČCI:

Usklađivanje Nacionalnog zakonodavstva u oblasti životne sredine sa EU direktivama i dalje traje. Očekuje se da će taj proces biti veoma intenzivan u tekućoj godini. Lokalne samouprave, usklađuju svoje propise, programe i planove sa nacionalnim, samim tim i evropskim zakonodavstvom, stalne izmene rezultiraju potrebom za revizijom mnogih dokumenata na lokalnom nivou. Kadrovski i tehnički kapaciteti LS nisu trenutno dovoljni da Lokalne samouprave mogu preuzeti na sebe sve odgovornosti i obavze koje proističu iz priprema za otvaranje pregovaračkog poglavlja 27. Razlog tome leži između ostalog i u činjenici da je Zaštita životne sredine relativno mlada upravna grana u republici Srbiji.

Ovo istraživanje ukazalo je i na nedovoljnu motivisanost javnosti i civilnog sektora da uzme aktivno učešće u donošenju odluka i kreiranju politika u zaštiti životne sredine na lokalnom nivou u Jugoistočnoj Srbiji . Sagovornici navode to kao nedostatak jer smatraju da bi kroz partnerstvo i veće uključivanje civilnog društva mnogo lakše jačali zajedničke kapacitete za razvoj i vođenje politike životne sredine na lokalnom nivou.

Neki od stavova na fokus grupama koji opisuju trenutno stanje sistema zaštite životne sredine na lokalnom nivou u Jugoistočnoj Srbiji:

„ Iskustvo je da na polju životne sredine možete da ne poštujete zakon i ništa vam se neće desiti...U velike zagađivače niko ne sme da dirne. „

„Ukoliko bi se uradila ozbiljna analiza programa korišćenja sredstava iz budžetskog fonda u nazad nekoliko godina uočio bi se trend prepisivanja iz godine u godinu.“

„U priči o problemima životne sredine u Srbiji, u poslednjih nekoliko godina idemo unazad.“

ANEKSI

Upitnik o stanju sistema zaštite životne sredine na lokalnom nivou u jugoistočnoj Srbiji (strateški i planski dokumenti, kapaciteti opština, monitoring životne sredine)

Poštovani,

Konzorcijum udruženja građana, koji čine "Timočki klub" iz Knjaževca kao vodeći partner, "Entuzijasti Kučeva" iz Kučeva, "Resurs centar" iz Majdanpeka, "Centar lokalne demokratije LDA" iz Knjaževca, "Pirgos" iz Pirota, "Ženska inicijativa" iz Knjaževca i "Asocijacija za razvoj Kladova ARK" iz Kladova, realizuje projekat "**Životna sredina – Budućnost i izazovi održivog razvoja jugoistočne Srbije**" koji je **podržan od strane Regionalnog centra za životnu sredinu (REC) i Švedske agencije za međunarodni razvoj i saradnju SIDA**. Jedna od aktivnosti u realizaciji samog projekta jeste istraživanje koje ćemo sprovesti u 20 opština Jugoistočne Srbije. Cilj ovog **istraživanja je prikupljanje i obrada podataka o primeni na lokalnom nivou nacionalnih propisa koji se odnose na pravne tekovine poglavlja 27** a tiču se oblasti upravljanja otpadom, horizontalnog zakonodavstva i zaštite prirode i biodiverziteta, u 4 okruga Jugo-istočne Srbije. Kvalitativni i kvantitativni podaci biće analizirani i interpretirani sa ciljem izrade studije i preporuka o primeni pravnog okvira relevantnog za zaštitu životne sredine na lokalnom nivou u 4 okruga Jugo-Istočne Srbije. **Prikupljeni podaci biće anonimno prezentovani.**

Molimo Vas da uzmete učešće u realizaciji pomenutog istraživanja i popunite upitnik u prilogu kako bismo dobili što verodostojnije podatke i time bili u mogućnosti da na pravi način sagledamo stanje sistema zaštite životne sredine na lokalnom nivou u Jugoistočnoj Srbiji i zajedno dođemo do bitnih zaključaka i preporuka koje će u budućnosti poboljšati postojeće stanje.

Predviđeno vreme za popunjavanje upitnika je 10-15 minuta.

Molimo Vas da popunjen upitnik u elektronskoj formi prosledite na **mail: jelilela@gmail.com**, najkasnije za 7 dana od dana prijema mail-a.

Srdačan pozdrav,

U ime projektnog tima,

Jelisaveta Grupković, dipl.biolog za zaštitu životne sredine

1. Naziv organa gradske/opštinske uprave nadležan za poslove zaštite životne sredine (navesti pun naziv organa, npr. Sekretarijat... / Odeljenje... / Odsek... / Služba...)		
2. Da li u obavljanju redovnih poslova u oblasti zaštite životne sredine, osim organa nadležnog za poslove zaštite životne sredine, učestvuju i drugi organi gradske/opštinske uprave?	Da ( )	Ne ( )
2.1. Ako je odgovor Da , navesti koji		
3. Ukupan broj dozvola za upravljanje otpadom izdatih od lokalnog organa nadležnog za zaštitu životne sredine:		
4. Da li registar izdatih dozvola za upravljanje otpadom postoji na sajtu grada/opštine?	Da ( )	Ne ( )
5. Da li su u organu gradske/opštinske uprave nadležnom za zaštitu životne sredine vršene pripreme za postupak izdavanja integrisane dozvole radi sprečavanja i kontrole zagađivanja životne sredine?	Da ( )	Ne ( )
6. Navedite do tri osnovna važeća planska/strateška dokumenta u vašem gradu/opštini kojima su propisani ciljevi u oblasti zaštite životne sredine (npr. Lokalni akcioni ekološki plan ili neki drugi ekološki dokument; ako nema ekološkog dokumenta – prostorni plan; drugi planski dokument)	1. 2. 3.	
6.1. Ukoliko su navedeni dokumenti objavljeni na sajtu opštine, navedite linkove do njih.	1. 2. 3.	
7. Da li je organ nadležan za poslove zaštite životne sredine usvojio Program zaštite životne sredine, i za koji period?	Da ( ) za period _____	Ne ( )
8. Da li organ nadležan za poslove zaštite životne sredine vrši monitoring stanja životne sredine?	Da ( )	Ne ( )
8.1 Navedite naziv institucije koja učestvuje u monitoringu stanja životne sredine:		
9. Da li organ nadležan za poslove zaštite životne sredine dostavlja Skupštini grada/opštine godišnji Izveštaj o stanju životne sredine?	Da ( )	Ne ( )
10. Da li je godišnji Izveštaj o stanju životne sredine dostupan na	Da ( )	Ne ( )

sajtu opštine?	Nalazi se na linku:	
11. Da li organ nadležan za poslove zaštite životne sredine kontinuirano vodi lokalni registar izvora zagađivanja i ukoliko registar postoji, da li je dostupan na sajtu opštine?	Da ( ) nalazi se nasledećem linku:	Ne ( )
12. Navedi koja zaštićena prirodna dobra postoje na teritoriji Vaše opštine/grada i u čijoj su nadležnosti (na primer Srbijašume...)		
12.1. Da li grad/opština saraduje sa staraocima zaštićenih područja?	Da ( )	Ne ( )
12.2 Da li grad/opština naplaćuje lokalnu naknadu za zaštitu i unapređivanje životne sredine (kao opciono izvorni prihod lokalne samouprave po osnovu Zakona o zaštiti životnes redine)?	Da ( )	Ne ( )
13. Da li je organ gradske/opštinske uprave nadležan za zaštitu životne sredine, sprovodio projekte zaštite životne sredine koji su finansirani i drugim sredstvima osim iz lokalnog budžeta (iz republičkih fondova, pokrajinskih fondova, fondova EU, fondova bilateralnih donatora, drugih fondova)	Da ( )	Ne ( )
13.1 Navedite dva projekta koji su sprovedeni ili se realizuju:	1. 2.	
14. Navedite broj zaposlenih na poslovima zaštite životne sredine u vašoj gradu/opštini:		
15. Navedite broj zaposlenih na poslovima inspeksijskog nadzora zaštite životne sredine:		
16. Da li organ gradske/opštinske uprave nadležan zaposlove u oblasti zaštite životne sredine, ima dovoljan broj zaposlenih za tekući obim posla?	Da ( )	Ne ( )
17. Da li zaposleni u lokalnom organu uprave nadležnom za poslove u oblasti zaštite životne sredine, imaju potrebu za stručnim usavršavanjem u vezi sa zaštitom životne sredine?	Da ( )	Ne ( )
17.1. Navedite bliže oblasti u kojima postoji potreba za stručnim usavršavanjem		

18. Organizacije građanskog društva i udruženja koja su najviše učestvovala u zaštiti životne sredine na teritoriji grada/opštine (navesti tri):	1. 2. 3.
19. Ukoliko imate neki komentar, molimo Vas da ga navedete ovde:	

Upitnik popunjavao:

Ime i prezime: _____

Funkcija: _____

Lica konsultovana za potrebe popunjavanja upitnika

Ime i prezime: _____

Funkcija: _____

Ime i prezime: _____

Funkcija: _____

Fokus grupe „Životna sredina-budućnost i izazovi održivog razvoja jugoistočne Srbije“

Uvod:

Fokus grupe realizuju se u sklopu istraživanja o primeni, na lokalnom nivou, nacionalnih propisa koji se odnose na pravne tekovine poglavlja 27 a tiču se oblasti upravljanja otpadom, horizontalnog zakonodavstva i zaštite prirode i biodiverziteta, u 4 okruga Jugo-istočne Srbije.

Cilj realizacije focus grupa je prikupljanje podataka koji će dopuniti rezultate desk istraživanja, kao i da obezbedi preporuke na osnovu iskustva praktičara/ki na terenu, u 4 okruga Jugo-Istočne Srbije.

Učesnici/ce: Fokus grupe biće realizovane u svakoj lokalnoj zajednici sa predstavnicima lokalne samouprave koji su zaduženi za poslove u oblasti životne sredine (donosioci odluka, inspekcijski nadzor...) i predstavnicima javnih preduzeća kojima su povereni poslovi a tiču se životne sredine (javna komunalna preduzeća, elektrana, turističke organizacije...).

Vreme i mesto održavanja fokus grupa utvrdiće lokalne partnerske organizacije prema uslovima na terenu (to može biti neki prostor koji koristi lokalna samouprava ili prostor koji za rad koristi lokalna partnerska organizacija). Važno je da prostor omogućava nesmetan rad sa grupom. Ukupno vreme potrebno za održavanje jedne fokus grupe je do 60 minuta (može biti kraće).

Hvala vam!

AGENDA

Vreme	Aktivnost	Ishod	Facilitacija
Po dolasku	Registracija učesnika/ca	Popunjena lista učesnika sa osnovnim podacima	Moderator, lokalna partnerska organizacija
5 min	Uvod i predstavljanje moderatora i učesnika/ca	Međusobno upoznavanje prisutnih (ime, prezime, radno mesto)	Moderator, učesnici/ce
5 min	Objašnje metodologije rada (tematski delovi, razgovor u grupi, snimanje razgovora, prikupljaju se informacije ali i mišljenja učesnika/ca, naglasiti anonimnost rada i dalji tretman prikupljenih informacija)	Učesnici/ce upoznati/e sa metodologijom rada	Moderator, partnerska organizacija
15 min	Razgovor u grupi: Upravljanje otpadom <ol style="list-style-type: none"> 1. Da li je postojeći plan upravljanja otpadom usklađen sa nacionalnim palnom i zakonodavstvom EU? 2. Koji su problemi ključni u ostvarivanju ciljeva i sprovođenju planiranih aktivnosti? 3. Kako su raspoređene odgovornosti za realizaciju plana i praćenje realizacije? 4. Da li su trenutni kadrovski i tehnički kapaciteti dovoljni za relaizaciju plana? 5. Da li se iz fonda uprave zaštite životne sredine odvajaju sredstva za planirane aktivnosti ? 6. Kako ocenjujete zainteresovanost i uključenost javnosti po pitanju upravljanja otpadom u Opštini .....? <p><i>Zahvaliti se učesnicima/cama I najaviti novi segment razgovora.</i></p>	Prikupljene informacije i mišljenja; utvrđene glavne tendencije u lokalnoj zajednici.	Moderator, učesnici/ce
10 min	Razgovor u grupi: Horizontalno zakonodavstvo <ol style="list-style-type: none"> 1. Na koji način Lokalna samouprava animira javnost da uzme učešće u donošenju odluka koje se tiču pitanja 	Prikupljene informacije I mišljenja; utvrđene glavne tendencije u lokalnoj zajednici.	Moderator, učesnici/ce

	<p>životne sredine?</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Da li su informacije o stanju životne sredine u opštini lako dostupne široj javnosti? 3. Koliko udruženja građana i organizacije civilnog društva sarađuju partnerski sa opštinom po pitanju unapređivanja stanja životne sredine? <p><i>Zahvaliti se učesnicima/cama I najaviti finalni segment razgovora.</i></p>		
10 min	<p>Razgovor u grupi: Zaštita prirode i biodiverziteta</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Koje su nadležnosti opštine u zaštićenim područjima koja se nalaze na teritoriji opštine ..... 2. Da li su nadležnosti nad zaštićenim područjima, jasno razgraničene između staroca i lokalne samouprave? 3. Da li je opština realizovala projekte čiji je cilj bio očuvanje prirode i biodiverziteta? 	Prikupljene informacije i mišljenja; utvrđene glavne tendencije u lokalnoj zajednici.	Moderator, učesnici/ce
10 min	<p>Zaključak (mogućnost za neki komentar učesnika/ca, informacija na koji način će rezultati biti korišćeni...hvala na odvojenom vremenu...)</p>		Moderator